

# PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 637.

CHICAGO, ILL., dne 28. novembra (November 28), 1919

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

## PREOBRAZ V JUGOSLOVANSKI POLITIKI.

Jugoslovanska vlada je poslala vrhovnemu svetu mirovne konference noto, v kateri zahteva, da nastopi ta svet aktivno proti D'Annunziju, ter opozarja, da bo oborožen konflikt neizogiben, če ostane mirovna konferenca tako pasivna kakor doslej. Nota zahteva, da naj mirovna konferenca oziroma njen najvišji svet posvari D'Annunzija, da se sovražnosti na vsak način začno, če poizkusi on ali njegovi pristaši prekoračiti demarkacijsko črto in napredovati proti Spljetu. Jugoslovanska vlada je naložila tudi svojim poslaništvom v Parizu, Londonu in Washingtonu, da naj upozore dotične vlada na nevarnost položaja in naglase, da lahko izbruhne vsak čas nova balkansko vojna, če se ne preprečijo pustolovščine D'Annunzija in njegovih opred.

V mnogih ozirih smo morali s svojega stališča oponirati jugoslovanski vladi in kritizirati njeno postopanje. Ta korak odobravamo popolnoma in menimo, da se bo z njim strinjalo vse ljudstvo. Edino, kar se more obžalovati, je to, da prihaja ta odločnost tako pozno in da ni jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci pravočasno znala nastopiti tako, kakor so zahtevali interesi Jugoslovanov in naposled tudi čast naroda.

V trenutku, ko to pišemo, so v Parizu slovenski primorski poslanci, med njimi sodrug Kopač. Odšli so tja, ko so spoznali, da grozi primorskim krajem najresnejša nevarnost. Najbrže odidejo od tam tudi v London in morda še dalje. Medtem ko smo mi že davno dvomili, da zastopajo jugoslovanski delegatje na mirovni konferenci jugoslovanske interese tako, kakor bi bilo treba in smo zaradi tega morali več kakor enkrat slišati, da smo le nagajivci, so se v domovini o tem šele sedaj prepričali, pa skušajo sami popraviti, kar bi se še dalo popraviti. Reči moramo, da so vesti, ki smo jim o tem dobili, vse prej kakor tolažljive. Zavoženega je toliko, da bo skoraj čudež, če se še popravi, kar je pokvarjeno.

Medtem ko smo si o tem popolnoma na jasnem, pa nočemo ne sebi ne drugim delati iluzij, smo na drugi strani odločno nasprotni tiste vrste pesimizmu, ki polaga enostavno roke križema in opravičuje to z argumentom, da je itak že vse izgubljeno.

Interesi, za katere gre v jadranskem vprašanju, so vse kaj drugega kakor malenkostni. Pri tem je seveda razlika med Italijo in Jugoslavijo tudi v tem, da je zanjo pridobitev vsega, kar zahteva na jadranski obali, res le majhnega pomena, če nima zadaj drugih namenov, medtem ko so vsa ta vprašanja za Jugoslovane naravnost življenskega pomena. Kaj na primer pomeni Italiji Reka? Niti sama je ni zahtevala v famozni londonski pogodbi, kar je najboljšje znamenje, da ni polagala nobene važnosti nanjo in da ni imela nobenega pametnega razloga, da bi jo zahtevala. Kaj pomeni za Italijo Logatec? Kaj Sežana? Kaj naposled sam Trst?

Izmed vseh mest, ki jih hoče imeti, je Trst največje in v vsakem oziru najpomembnejše. Toda kaj je celo to mesto za Italijo in kaj more za njega aneksijo navajati resnega, razun da je večina prebivalstva v samem mestu italijanska, pri čemer je pa nemogoče prezreti, da je vse mesto okrog in okrog obdano s samim slovenskim prebivalstvom in da ni nič drugega kakor italijanski otok na jugoslovanskih tleh kakor na primer Kočevje, zaradi katerega pa tudi Nemci ne morejo zahtevati, da se potegne meja med Avstrijo in Jugoslavijo južno od Kočevja in da dobi nemška Avstrija dvajsekrate toliko slovenske zemlje kot je vse Kočevje z okolico.

Bilo bi lepo, če bi se mogle državne meje napraviti tako, da bi bile popolnoma identične z jezikovnimi mejami. Nikomur ne bi bilo to bolj všeč kakor nam, ker bi bilo s tem radikalno rešeno eno najtežavnejših in v sedanjih časih najbolj perečih vprašanj. Ako bi bilo mogoče napraviti tako Jugoslavijo, da bi obsegala vse Jugoslovane pa bila brez vsake drugonarodne primesi, bi nam bilo to najljubše. Ali vsakdo ve, da ni to mogoče, ker so ob periferijah narodnosti preveč premešane in ga ni geometra, ki bi znal potegniti mejne črte tako, da bi bili narodi z njim čisto ločeni. Tak ni položaj le ob jugoslovanskih mejah, ampak vse evropske države imajo opraviti s podobnimi problemi. In povsod so gotovi kompromisi neizogibni. Tudi mi moramo računati s tem, da ostane nekaj Jugoslovanov v Avstriji, nekaj na Ogrskem, na Grškem in nekaj v Italiji. Na beneške Slovence na primer gotovo ni praktično računati, da bi jih pridobila Jugoslavija. Tako pa ne more ni-

ti Italija zahtevati, da dobi zadnjega Italijana, zlasti tam ne, kjer bi z vsakim Italijanom morala dobiti dvakrat ali trikrat toliko ljudi drugih narodnosti.

Razlika med stališčem Italije in Jugoslavije je pred vsem ta, ta ne marajo Jugoslovani izgubiti, kar je že bilo njihovo, medtem ko zahtevajo Italijani, česar niso imeli. Prvi le branijo, drugi pa hočejo pridobivati.

To velja tudi za Trst. Ako bi bilo to mesto bliže italijanski meji, to se pravi, če ne bi bilo med Italijo in Trstom toliko slovenskega prebivalstva, bi se mirne duše sprijaznili s tem, da ga dobi Italija in niti ene solze ne bi pretočili zaradi tega. Tržaški Slovenci bi seveda postali italijanski državljani, ali to bi šlo enostavno na račun neizogibnih kompromisov. Toda če hoče Italija imeti Trst, pride do njega le preko širokega pasu čisto slovenske zemlje. Anektirati mora mnogo več Slovencev, kot dobi s Trstom Italijanov.

Nacionalno se vsled tega aneksija Trsta ne more opravičiti. Pri tem priznavamo, da ne more biti Italiji vse eno, kakšna usoda doleti tržaške Italijane, kakor nam ne bi bilo vse eno, kaj se bo godilo z beneškimi Slovenci. Ali zaradi tega ni treba aneksije, kajti nacionalne pravice tržaških Italijanov se lahko zagotove tudi v Jugoslaviji tako, da se jim nacionalno ne bo godilo nič slabše, kakor če bi bili v Italiji. Bilo bi tudi smešno bati se, da bi mogla biti nacionalna eksistenca tržaških Italijanov ogrožena. Ni se nam pri tem treba sklicevati na narodni značaj primorskih Slovencev. Ako bi to hoteli, bi lahko po pravici naglasili, da niso bili nikdar agresivni. Ako se je v Trstu menjala narodnost, se je pač dostikrat zgodilo, da so se Slovenci poitalijančili, medtem ko ni znanih slučajev, da bi se bili Italijani poslovenili, razun morda v kakšnem kraju, kjer ni bilo nobenega drugega Italijana in so cele generacije kakšne italijanske familije preživele med Slovenci, tako da se je asimilacija izvršila po naravni in neopaženi poti. Nasilnega poslovenjevanja pa pač nikjer in nikdar ni bilo. Italijanski narodni značaj tudi ni tak, da bi se lahko izgubil. Italijani sami so ponosni na svojo kulturo in nespametno bi bilo govoriti, da je ni med njimi. Seveda bi bilo zelo krivično iz tega dejstva izvajati, da nimajo Jugoslovani kulture, kar se je od italijanske strani tekom sedanjih sporov pogostoma trdilo. Ali če vpoštevamo, da je svota kulture v tako znatni italijanski naselbini, kakor je tržaška, neizogibno precej velika, je že v tem močna garancija za eksistenco italijanske narodnosti v Trstu, tudi če pripada to mesto Jugoslaviji.

Sam narodni moment torej nikakor ne zadostuje za aneksijo Trsta. Ako pa odpade to, je le še vprašanje, kako velika bi bila korist za Italijo, če dobi Trst in kako velika za Trst, če pride definitivno pod Italijo.

Vsa važnost Trsta je v tem, da je pomorsko mesto in da ima znatno luko. Toda Italija, ta dolgo raztegnjeni polotok s svojim nenavadno obsežnim obrežjem, res ni tako siromašna, kar se tiče pristanišč, da bi mogel biti Trst zanjo življensko vprašanje. Za njene lastne potrebe sploh ne prihaja v poštev, kajti pogledati je treba le na zemljevid, pa se takoj spozna, da je za italijansko trgovino Trst popolnoma brez pomena, ker ji je čisto od rok. Iz samega patriotizma ne bo noben italijanski trgovec vozil svojega blaga v Trst, medtem ko ima pred nosom luke, ki jih doseže hitreje in ceneje. S tem je pa tudi povedano, da ne more imeti Trst sam nobene koristi od italijanske trgovine.

Trst ni luka Italije, ampak pomorski trgovski emporij svojega zaledja, torej v prvi vrsti jugoslovanskih krajev, v drugi vrsti vseh tistih evropskih dežel, ki jih spaja najbližja črta do morja s Trstom; to so predvsem Avstrija, Ogrska in Češkoslovaška. Trst more cveteti, če bo imel trgovino teh dežel in če bo kolikor največ mogoče neodvisna od države, katere interesi so v tem, da se ji ne razvije konkurenca.

V tej smeri je Jugoslavija za Trst veliko bolj ugodna, kakor Italija. Ta si ne more želeti, da bi njene stare luke trpele na račun Trsta in celo na tak način, da bi se Trstu na ljubo razvijala trgovina držav, ki bi tekmovala z njo. Za Jugoslavijo je položaj bistveno drugačen. Danes in še za dogledno dobo je to poljedelska država in če bo kaj eksportirala, bodo to agrarni produkti. Prav na tem polju se ni bati konkurence. Države, ki bi se posluževale tržaške luke, je ne bi rabile za eksport poljedelskih pridelkov, kajti teh bi same rade dobile. Pač pa bi Avstrija in Češka radi spravili svoje industrije na noge. Tukaj se Jugoslaviji ni bati njih konkurence, ker sama nima industrije, da bi mogla računati na znaten eksport. Gotovo bo tudi Jugoslavija morala misliti na industrijo, ker živi tudi ona v dvajsetem stoletju, toda pretežno bo to industrija za domače potrebe, kjer se pa razvije do eksporta, ne bo veliko govora o konkurenci. Idrijsko živo srebro na primer ni konkurenca ne Avstrijcem ne Čehom, ker tega same nimajo. V poštev bi utegnili priti lesni produkti, in tudi o teh se lahko govori le tam, kjer je dovolj gozdov kakor baš v Jugoslaviji. Brez gospodarskega strahu za Jugoslavijo bi bila torej tržaška luka lahko odprta sosednim deželam in Trst bi lahko imel ves svoj naravni promet, ohranil svoj doseđanji pomen in se še nadalje uspešno razvijal.

Pod Jugoslavijo mora Trst postati bogatejši, pod Italijo postane neizogibno siromašnejši. Naravna posledica je, da ima tudi Italija sama vedno manj od njega. Ako pa je tako že s Trstom, so drugi kraji, po katerih hrepeni, za Italijo še manj pomembni. Seveda ima na primer Idrija svojo veliko zalogo živega srebra. Toda par milijonov produkcije vendar ne igra v

narodnem gospodarstvu šestintrideset milijonskega naroda odločilne vloge, zlasti če se vzame v poštev, da bi morale biti v vseh teh krajih neprenehoma močne vojaške garnizije in da bi morala biti vsa uprava tako urejena, kakor je navadno tam, kjer je ljudstvo nezanesljivo. Vse to so drage reči, in če Italijani ne verjamejo, bi se lahko informirali pri tistih, ki so poznali rajno Avstrijo.

Le tedaj imajo vsi ti kraji za Italijo pomen, če ima v bodočnost razvite imperijalistične namene. Nitti se sicer na vse kriplje brani te in situacije. Toda to je vse zanan. Ako noče Italija imperializma, mora ostati v svojih naravnih mejah, to je na zapadni strani Jadranskega morja. Tisti hip, ko stopi na vzhodno obal, mora — hočeš nočeš — pričeti z ekspanzijo po balkanskem polotoku, kajti svojemu Trstu, svoji Reki mora pribaviti gospodarsko veljavo, kar je le mogoče, ako dobi zaledje teh pristanišč pod svojo kontrolo. Aneksija našega primorja je že imperialistična, ali to je in to more biti le prvi korak imperializma, ki se ne more pri tem ustaviti. Če dobi Italija, kar zahteva v naših krajih, mora prevzeti na Balkanu vlogo nekdanje Avstrije.

Vprašanje je to: Ali hoče Italija imperializem, ali ga noče? Ako ga noče, ne sme z njim pričenjati, torej mora odnehati od svojih zahtev v jugoslovanskem Primorju. Ako ne opusti tega, tedaj je na poti imperializma, pri katerem se pač ve, kje da se pričinja, ne pa, kje da se ustavi.

Vsakemu imperializmu na Balkanu se pa morajo Jugoslovani upreti. In če je stvar že taka, je naposled bolje, da se upro v začetku, ne pa tedaj, ko bo morda že polovica Balkana pod italijansko kontrolo.

Zalostno je, da niso tega nikdar razumeli veliki diplomatje v Parizu, ki so tisočkrat pravili, da ne ponavljajo dunajskega kongresa in da snujejo trajen mir za vso Evropo in za ves svet. Nič ne more biti takemu miru bolj nevarno, kakor imperializem na Balkanu, pa naj je njegovo ime Avstrija ali Italija. Kadar pokaže ta imperializem svojo pravo barvo, spravi vso Evropo na noge in tedaj se ne bo govorilo o novi balkanski, ampak o novi svetovni vojni.

Ali naj Jugoslovani res čakajo na to? Ali naj se zadovoljujejo s papirnatimi protesti do tle, ko bodo za vsako drugo akcijo že preslabi in jim ne preostane nič drugega, kakor vdano čakati, kaj store drugi z njimi, kako si razdele njih zemljo in jih izbrišejo iz zgodovine?

Potrpežljivosti je bilo res že toliko, da je niti oslovski natura ne preseže. Pariška konferenca bi bila stvar lahko relativno mirno rešila. Nikomur se ne bo moglo dopovedati, da je nemogoča naloga ugnati polblaznega komedianta a la D'Annunzio v kozji rog, če je prava volja za to. Nezaslišano je, da ni znala konferenca varovati svojega lastnega ugleda, kajti

to bi bili gospodje diplomati pač lahko razumeli, da se njih respekt ne povišuje, če se dekadentni in perverzni pavlihar iz njih norčuje po svoji nori volji. Toda če se ne zna konferenca postaviti patološkemu provokaterju po robu, se mora najti kdo drugi, ki opravi to delo, kajti sicer ima vsakdo privilegij, da uganja burko, da okupira in anektira in dela svetovno politiko, vsi narodi pa bi morali mirno trpeti, da se vračajo časi kondotijerov in da prevzemajo D'Annunziji in podobni harlekini vlogo kajzejev.

Demokracija, za katero se je svet boril s tolikimi žrtvami, ne obstaja v tem, da se mirno trpi vse, kar prinaša takozvana usoda in možgani, ki spadajo v norišnico. In Jugoslovani so dosti dolgo, menda že vse predolgo mirno trpeli. Zadnji čas je, da se ta zajčja taktika nadomesti z drugo — s tako, ki bo narodu razumljiva in ki jo narod že davno pričakuje.

## Kako se delajo kapitalistične kupčije.

V Pragi se je primeril slučaj, ki ni osamljen v kapitalističnem svetu in ki meče čudno svetlobo na šege in navade pri velikih kapitalističnih kupcijah. (List "Pražke Ponděli" z dne 4. t. m. prinaša o zadevi sledeče poročilo:

"Vlada republike je bila prisiljena ozreti se po tujini po kapitalu, ki bi podal republiko na naš bodoči sladkor zaloge v tuji valuti. Ponudil se je konsorcij dveh tujih bank "Rotterdamske bančne družbe" in pariške "Société generale". Posredovalka je bila Praška banka. Sklenila naj bi se bila pogodba, po kateri bi republika oddala tej skupini 200.000 ton sladkorja in bi zato dobila takoj 300 milijonov frankov v tuji valuti kakršno bi hotela. Vlada republike naj bi sama disponirala s prodajo sladkorja za mejami po tekočih tržnih cenah. Pogoji kredita so se na označevali za neugodne. Druga praška banka se je ponudila, da poskrbi cenejši sladkorni kredit, ali ko je bila pozvana, da naj poda obvezno ponudbo, je izjavila, da se ne more zavežati.

Ko se je o ponudbi holandske banke razpravljalo v ministrskem svetu, se je vlada postavila na stališče, da ne bo sklepala tako dalekosežnih pogodb sama, ampak da predloži vso zadevo Narodni skupščini na razpravo in sklepanje. Ko je to postalo znano, so začele delati podzemeljske struje, ki so morda v drugih državah pri podobnih bančnih operacijah navadne. Pri nas pa delamo — hvala bogu — še razliko med kupčijami in politikom. Naša vlada ni ekspozičura finančnega kapitala in naši ministri niso na prodaj.

Predstojnik kontrolnega oddelka pri finančnem ministrstvu je sekejski šef Jirak, bivši profesor na češki trgovski akademiji v Pragi. Jirak se je prikazal pri ministrskem tajniku Struemplu in mu prigo-

varjal, da naj vpliva na ministra za zunanje zadeve v smislu holandske ponudbe. Pri tem se je drznil ponuditi p. Struemplu akcije Praške kreditne banke in mu obljuboval da lahko zasluži 150.000 kron. — Struempl ga je odkazal na ministra in — Jirak je šel v past. Duša, ki je na prodaj, ne razume nikdar, da so druge duše, čiste kakor kristal, nedotakljivi značaji, katerih ni mogoče kupiti za vse zaklade sveta. Med take spada zunaji minister dr. E. Beneš. Beneš je poslušal Jiraka, poslušal njegove ponudbe, pri katerih so milijoni kar mrgoleli, sprejel nekoliko njegovih obiskov, medtem pa pripravil past, kakršne se trgovski šef Jirak ni nadejal. V petek ga je zadnjič sprejel v svoji pisarni.

Tekom razgovora se je minister za trenotek odstranil. Odšel je v stranski prostor, kjer je že čakal poklicani policijski ravnatelj Bienert z nekaterimi detektivi. Ministra Beneša ni Jirak več videl. Na največje osupnenje visokega državnega uradnika je vstopil v salon g. Bienett, čigar smehljajoči obraz je strašilo za vse ljudi s slabo vestjo. Z grada je bil aretirani Jirak odpravljen v varnostni oddelek policijskega ravnateljstva.

Tega dne je bil aretirani tudi ravnatelj Praške kreditne banke g. Tuma. Osumljen je, da je vedel o Jirakovih poskusih. V soboto potem je bil na Dunaju s sodelovanjem dunajske policije aretirani dr. Freund, ki je znan od takozvane Krantzove afere, zaradi katere je bilo leta 1917 javno mnenje v Avstriji zelo razburjeno. V tedanjem oderuškem procesu je bil dr. Freund obsojen v ječo zaradi udeležbe pri Krantzovih oderuških kupčijah.

O tem, kdo da je Jirak, dobivamo sledeče informacije:

Jirak je imel že od mladosti nagnenja dvomljive vrednosti. Dognano je, da je Jirak danes lastnik treh hiš in ene vile. V finančnem ministrstvu je bil načelnik revizijskega oddelka, ki je revidiral vojne profite. Jirak je solastnik trgovine "Reforma", ki podaja pisarniško opravo. Znano je, da so si ljudje, ki so imeli kaj opraviti z revizijskim odsekom pri finančnem ministrstvu, hitro kupili opravo pri "Reformi", pri kateri je bil udeležen Jirak. "Reforma" se je porodila šele zadnji čas po prcvratu in ima v Pragi celo vrsto podružnic. Bilo bi priporočljivo preiskati, katere firme so nakupovale pisarniško opravo pri tem podjetju. Jirak je bivši profesor na trgovski akademiji in je bil od Rašina poklican v državno upravo kot načelnik revizijskega oddelka finančnega ministrstva, ki je imel revidirati vojne izkoriščevalce in profite. Da se daje Jirak podkupiti, je bilo v odvetniških krogih že davno znano."

Sekcijski šef hoče podkupiti zunanjega ministra. Podkupnina gre v milijone...

Slučaj je gotovo senzacionalen. Toda mi, ki nismo uradniki ali državljani češkoslovaške republike, gledamo na stvar lahko nekoliko bolj objektivno in jo lahko presojamo bolj splošno, kakor tisti, ki so bolj neposredno prizadeti.

Lahko se vživimo v dušo češkega človeka, ki ga tako poročilo popolnoma pretrese, pa bi se rad potolač s tem, da gre za izjemen slučaj, kakršnih ni mnogo v njegovi deželi. Razumljivo nam je tudi, da mu daje posebno tolažbo dejstvo, da se poizkus podkupljenja ni posrečil in da se take reči zaradi paznosti vladnih faktorjev ne bodo poňovile. Ali če hočemo iz takih dogodkov dobiti pravi nauk, lahko odklonimo vse hvale bogu, da imajo Čehi takega zunanjega ministra, ki se ne da podkupiti. Seveda je lepo, da je tako, le pozabiti se ne sme, da bi moral biti pravzaprav ne le vsak zunanji minister, ampak vsak javni funkcionar kristalno čist značaj. Prezreti se pa vendar ne more, da bi bil namesto dr. Beneša lahko tudi v Pragi zunanji minister človek, ki čuti in misli bolj — trgovsko kakor on. Ako more biti šef revizijskega odseka človek, ki je pripravljen podkupiti ministra, se ne more smatrati za nemogoče, da bi bil zunanji minister človek, ki bi sprejel podkupnino. Ne le v drugih deželah, ampak tudi na Češkem ni bilo to mogoče. Podkupljivost nikakor ni privilegij kakšnega posameznega naroda, ampak se najde kakor druge dobre in slabe lastnosti v vsakem podnebnju in ni odvisna od jezika ali drugih narodnih obleženj.

Odločilno pri vseh takih rečeh je to, da je uspeh ali neuspeh zapeljevanja odvisen le od osebne kvalitete tistega, ki naj bi se zapeljal. In ker so osebne kvalitete zelo različne, je vedno mogoče, da se zapeljevanje posreči. V Beneševem slučaju se ni posrečilo. Toda koliko je tistih slučajev, v katerih se je posrečilo? Praški list pravi, da so podzemeljske struje in njih metoda morda vnavadi pri drugih narodih. V tem oziru ima nedvumno prav. Ali Jirakova afera vendar kaže, da so kolikor toliko tudi na Češkem v navadi — morda ne tako pogostoma kakor drugod, ali dovolj je, da se morejo sploh primeiriti. In nikakor ni čudno, da so mogoče. Treba se je le spomniti, kaj pomeni denar v sedanji družbi. Marsikatero veliko premoženje je nastalo na podoben ali pa še na bolj dvomljiv način. Ves svet vidi, da je lastnik velikega premoženja skoraj bogu enak, brez obzira na to, kako da se je njegovo bogastvo porodilo. Kadar more človek disponirati z milijoni, ne vprašuje skoraj nihče, odkod da so prišli. Navadno tudi ni posebno varno preveč povpraševati po takih virih. Denarni magnat našega časa ima dovolj vpliva, da se zavaruje proti takim sitnostim, kajti z denarjem se lahko kupi še kaj drugega kakor kruh, obleka, hiša in pohištvo.

Povsod so zapeljivci. Toda to je le malenkost v primeri z mnogo večjim dejstvom, da je sistem sam največji zapeljivec. Njegov najpoglavitnejši nauk se glasi: Obogati se! Bogastvo je najimennitnejša lastnost v kapitalističnem sistemu. Prilika za obogatitev je zaradi tega največja izkušnja in najtežje jo je premagati. Civilizirane dežele imajo sicer v resnici zakone, ki prepovedujejo kalne posle in žugajo z zapori in z ječami. Toda v praksi vidi vsakdo, da gre navsezadnje le za več ali manj hazardno igro, ki

se v mnogih slučajih posreči. Jiraka so aretirali, toda marsikdo je na enak način postal milijonar in bi se sladko smejal, če bi mu kdo kaj govoril o zaporih. In dokler bo tako, bodo Jiraki neizogibni. Včasih bodo zopet katerega aretirali, drugi pa bodo postajali milijonarji in vabljeni zgledi za druge, ki bi tudi radi postali milijonarji.

Ječe so zelo nezadostno sredstvo proti takim boleznim. Edina uspešna pomoč je v taki izpremembi sistema, ki odvzame bogastvu vsegamogočnost in odstrani s tem silno zapeljivost podkupovanja in vseh podobnih metod. V kapitalizmu samem je taka remedura kratkomalo nemogoča, kajti prav kapitalizem ustvarja tla za vse take bolezni. Torej bi bilo treba sistema, ki se razlikuje od kapitalizma bistveno, sistema, ki omogoči vsakemu članu družbe, da doseže na pošten način vse, kar je potrebno za njegovo blagostanje, in napravi s tem zapeljivost brezpomembno, brezpredmetno in smešno.

Etičarji, ki jim je vsaka druga beseda morala, bi morali spoznati, da je kapitalistični sistem najmanj sposoben za pospeševanje prave morale.

## Podržavljenje rudnikov.

Rudarska stavka je spravila na površje vprašanje o podržavljenju jam, v katerih se koplje mehki premog. Governer Harding v Iowi je predložil gubernernjem vseh držav z mehkim premogom, da naj bi njih vlade prevzele jame in vpeljale v njih delo pod svojo kontrolo. Nekateri gubernernji so odgovorili na ta predlog. J. P. Goodrich v Indiani dvomi, če more država storiti tak korak in misli, da bi moralo sodišče odločiti. Cornwall v West Virginiji pa pravi, da bi bil tak korak vseč le radikalnim voditeljem, ki so ravnali jeklarsko in premogarsko stavko.

Ne vemo, če se more reči, da so bili ti voditelji prav posebno radikalni. Težko je o tem govoriti, ker že nihče ne ve, kaj naj beseda radikalizem v sedanjih časih v Ameriki pomeni. Tisti, ki se sami smatrajo za radikale, si večinoma niso na jasnem. Na drugi strani se pa imenuje radikalno vse, kar ni tako, kakor bi bilo vseč Petru ali Pavlu, zlasti pa kapitalističnim magnatom. Koga smatra na primer gubernern Cornwell za radikaleca? Jeklarsko in premogarsko stavko so, kolikor je nam znano, vodili uradniki strokovnih organizacij, ki so vedno veljale za vse prej kakor za radikalne. In zdi se nam, da je bila ta sodba precej utemeljena. Doslej je še vedno gospod Gompers najmerodajnejša osebnost v največji ameriški strokovni delavski organizaciji in njegova ponovna izvolitev za predsednika A. F. L. se more smatrati le za znamenje, da je njegov duh v tej organizaciji veljaven. Ali misli Mr. Cornwell tudi Gompersa proglasiti za radikaleca? Če je tako, tedaj bo seveda razun par gubernernjev in senatorjev vsakdo v Ameriki radikalec, le da bo beseda radikalizem pri tem izgubila vsak pomen.

Navadno so se radikaleci iskali v drugih krogih. A tudi o tistih, ki se ponašajo s tem, da so radikalni,

je gospod Cornwell slabo poučen. Kajti če misli, da bi bilo podržavljenje njim vseč, se očitno moti. Podržavljenje naprav za javne potrebščine je obsežno v minimalnem programu socialistov, ne vjema se pa z zahtevami radikalcev, ki imajo na svoji zastavi zapisano direktno akcijo, ki pomeni vse kaj drugega kakor podržavljenje ali federaliziranje ali komunaliziranje. Ti radikaleci bi bili najbrže s podržavljenjem prav nezadovoljni, ker bi to oviralo njih teorije, nikakor pa jih ne bi pospeševalo. Direktna akcija pomeni, da naj se delavci sami polaste tovarn, jam i. t. d. Da bi bila taka akcija težja, če bi bila država lastnica teh naprav, je pač jasno. In zato je nemogoče, da bi jih podržavljenje veselilo.

Za socialiste ne pomeni podržavljenje zadnjega cilja, toda nasprotovali mu ne bi, ker ne zapira nadaljne poti. Socialisti žele, da postanejo take naprave jasna last, hočejo pa tudi, da bodi država last in organizacija vsega ljudstva, kar se danes ne more reči o njej. Tudi če ima ljudstvo teoretično možnost, da pride do vlade, je praksa zelo različna od teorije. Gospodarska sila kapitalizma se uveljavlja tudi politično na mnogo različnih načinov. Eden je na primer ta, da ovira splošno in s tem tudi politično izobrazbo ljudstva. Drugi je pritisk, ki ga vrše veliki podjetniki in njih pomagači pri volitvah. Tretji je pogostoma se ponavljajoče falsificiranje volilnih rezultatov, katerega včasih niti meščanske stranke niso varne. Tako bi lahko še dolgo naštevati.

Vse to vedo socialisti, vendar pa ne bi oponirali podržavljenju, ker gladi organizacija, izobrazba in vzgoja tla politični akciji, ki spravi vendar državo prej ali slej v roke tistih, ki bi po vseh demokratičnih načelih morali biti njeni pravi gospodarji. To se morda ne zgodi pr prvih volitvah, morda tudi ne pri drugih, ali kadar bo ljudstvo dovolj organizirano in zavedno, se zgodi gotovo, in če pride državna uprava v njegove roke, se zgodi to naravno tudi z državnimi industrijskimi napravami. To pa pomeni, da pride z demokracijo v državi demokracija tudi v industrijo. Dasi so v sedanji državi socialisti opozicija, nimajo torej vendar nobenega razloga, da bi se upirali podržavljenju, tudi če izvrši to podržavljenj država, ki jo sedaj upravljajo drugi.

Prav v tem je razlika med socialisti in radikalnimi radikaleci, ki se gotovo ne bodo strinjali s tem, da se na kakršenkoli način ali v kateremkoli oziru poveča moč sedanje države, medtem ko se socialisti tega ne boje, vedoči, da bodo danes ali jutri dediči sedanjih državnih uprav.

Pri tem se socialist ne vda za zmoti, da pomeni podržavljenje v današnjih razmerah že kakšno rešitev delavskega vprašanja. Ker je državna uprava v drugih rokah, ne more delavstvo pričakovati, da bo ta uprava posebno visoko cenila njegove interese. Kot kapitalistična država ne bo niti interesov splošnosti, ki se pravzaprav vjemajo z interesi delavskega razreda v širšem pomenu, postavljala v prvo vrsto, ampak bo pod naravnim vplivom kapitalistov tudi kot lastnica industrije skušala ščititi kapitalistične interese. Zaradi tega ni podržavljenje stvar

posebnega navdušenja socialistov in gospodu Cornwellu se ni treba bati, da bi bil agent socialistov, če bi poddržaval rudnike. Razun če misli socialistično in spozna, da je vsakdo, kdor dela danes kapitalistično proti svoji volji agent socializma, ker ne more ves kapitalistični razvoj voditi nikamor drugam, kakor v socializem. Tudi če ne bi bilo socialistov, jih mora kapitalizem poroditi. Tudi če ne bi bilo socialistične teorije in njenih zastopnikov, bi moral kapitalizem priti do točke, ko ne more dalje. In vsak racionalni sirtem, ki pride na njegovo mesto, mora biti socialističen.

Ali poddržavljenje ni trenoten interes socializma. V resnici poveča predvsem moč današnje države in momentano celo lahko napravi socializmu težave. Zato je tudi razumljivo, da ni hotel velik del strokovnih voditeljev nič slišati o poddržavljenju, ker so se bali, da bo država hujši delodajalec, kakor privaten podjetnik. Le socialist, ki gleda v bodočnost, nima tega strahu.

Na vsak način je mr. Cornwell lahko brez skrbi. Če poddržavi, bo gospodinja sedanja država, v kateri je on governer. Ali ima v svojo in svoje stranke moč tako malo zaupanja, da se že sedaj boji za svojo moč? Če misli, da pridejo v njegovi državi že drugo leto socialisti na krmilo, mu pa tudi nič ne pomaga, da ovira sedaj poddržavljenje. Če se to res zgodi — česar pa sam gotovo ne verjame — bodo rudniki poddržavljeni, in razlika je le v tem, da se zgodi to nekoliko pozneje.

## Kako je na Nemškem?

Sodrug dr. Frant. Soukup, bivši minister češko-slovaške republike, ki je tudi v Ameriki dobro znan izza časa njegovega potovanja po tej deželi, je bil meseca septembra v Nemčiji in je potem v praškem "Pravo Lidu" opisal svoje vtiske, ki jih je dobil v tej deželi. Njegov članek je zelo zanimiv in poučen in bo gotovo zanimal tudi naše čitatelje, zaradi česar ga podajemo v naslednjem v prevodu.

Bil sem zadnji čas — pravi dr. Soukup — z dvema tovarišema v Nemčiji, da preučimo nekoliko strokovnih gospodarskih reči, videl sem Nemčijo od Draždan do Berlina in Hamburga, in smatram za potrebno, da povem o tem nekoliko besed. Pri nas vlada v mnogih krajih mnenje, da so oskrbovalne razmere in življenski pogoji sploh v Nemčiji ugodnejši kakor pri nas. Ta predstava se pa ne vjema z resnico. Bilo bi popolnoma napačno gledati na Nemčijo z ožzorja kakšnega obmejnega bavarskega ali saksanskega mesta, kamor je naš človek napravil izlet za nekoliko ur, se tam dobro najedel ali poceni kupil kakšno malenkost, da pripoveduje potem, da je Nemčija v primeri z nami pravi El Dorado. Mi pač nismo videli Bavarske, ki je pretežno agrarna država, in kjer so življenske razmere nemara znosnejše, toda videli smo vso severno Nemčijo in rekli smo si eno: To se ne more reči drugače, to je katastrofa.

Kdor je bil videl Nemčijo pred vojno, kdor je poznal njena prekrasna žista, naravnost po blago-

stanju dišeča velemesta, kdor je videl vso to visoko življensko stopnjo nemškega ljudstva, vse te nepregledne vrste krasno raslih in dobro hranjenih, rdečeličnih nemških ljudi, ne spozna danes Nemčije in opazuje le v osuplosti in celo v grozi skazo, ki so jo Hohenzollerni s svojimi junkerji navalili na nemško ljudstvo. Kamorkoli smo se vozili, povsod smo imeli enak občutek: Strašna draginja in lakota. Kdor je tukaj odvisen od hrane v gostilni, je nesrečen človek. Na jedilnem listku vidite samo zelenjavo in poleg tega se tupatam morske ribe. Meso se pojavlja zelo poredkoma, in tam, kjer ga je, je veliko dražje kakor pri nas in povrh ga je dobiti le s posebnim listkom. Kruha povsod zelo primanjkuje in se prodaja le proti krušni izkaznici, po kvaliteti je pa neprimerno slabši kakor pri nas. Kruh kakršnega jedo sedaj v Prusiji, smo pri nas jedli pred enim letom. O sladkorju ni tukaj niti spomina, tudi mleka ni nikjer, in kava, če se sme ta rjava kuha sploh imenovati kava, se pije povsod grenka. Le pive je povsod dosti, toda tudi to je dražje kakor pri nas.

Resnica je pač ta, da je v Nemčiji povsod red, kar se tiče organizacije prehrane, da dobi vsakdo brez vseh težav vso množino moke, kruha in branarij, za katere velja njegov listek, in da so te porecije nekoliko večje kakor pri nas. Sicer si pa ne sme nihče delati kakšnih iluzij o cenenem življenju v Nemčiji. Življenske potrebščine niso tukaj, odštevesi nekatere neznatne izjeme, nič cenejše kakor pri nas. Presentljiva je množina čokolade, ki se je prodaja po vseh nemških ulicah, kolikor kdo hoče. To je ameriški fabrikat, ki je bil vržen v velikih množinah na pulte vseh nemških pouličnih prodajaln, toda tudi ta čokolada ni nič cenejša kakor pri nas. Tudi oderuštvo cvete v Nemčiji v enaki meri kakor pri nas. To opazite pri vsakem koraku. Tudi cene hotelskih sob vam kažejo to. Vsi hoteli so kakor pri nas prenapolnjeni in za najenostavnejšo sobico morate plačati dvajset do trideset kron naše (češke) veljave. (Videti je, da so razmere v Nemčiji in na Češkem še slične v primeri z onimi v Jugoslaviji). Cigar in cigaret je povsod več kakor dovolj. Vse prodajalne so z njimi napolnjene — toda prodaja jo se za oderuške cene. Najcenejša cigara velja poldrugo krono. (Češke krone so bile že takrat več kakor dvakrat toliko vredne kakor jugoslovanske).

Strašen udarec, ki je zadal Nemčijo, je kalami tata s premogom. Bati se je, da se po zimi izpremeni v katastrofo z nedoglednimi posledicami. Tovar ne bodo zaprte in niti v domovih ne bo premoga za kuho. Padec produkcije premoga je ogromen. Vse nemška mesta izpladajo tudi po tem. Teh mest danes ne spoznate. Tam, kjer so bili pred vojno rabeleščeči slapovi svetlobe, vlada danes tema, večni tla, da je oko ne more prodreti. Ako primerja danes človek Prago s takim Berlinom ali Hamburgom, bi dejal, da v Pragi na glavnih ulicah tako pregrešno zapravljamo s svetlobo, da bi se morali vprašati, kdo pravzaprav odgovarja za to. Cestna želznica ne vozi na sramoto pri nas že dalje kakor do

muzeja, toda za razsvetljavo Prage imamo vedno prebitok električne energije. V Berlinu je svetovno znana ulica Friedrichstrasse, ki je bila v času miru potopljena v morju svetlobe kakor pariški ali ameriški bulevardi, ali danes ni po enajstih v nekaterih delih niti toliko svetlobe, kolikor v nekaterih naših najbolj izgubljenih uličicah na periferijah mesta. To je treba videti, da more človek sploh verjeti. Berlin in Friedrichstrasse. Mesto, proti kateremu je bila naša Praga vas in ki je s svojo bleščobo nakrtiljevalo Pariz . . .

Tudi po nekdanjem vrvenju in nočnem življenju ni v nemških velemestih, ne izvzemši Berlin, niti sledu. Točno ob poldvanajstih zvečer se zapirajo vse gostilne in drugi javni lokali in o polnoči je povsod kakor v grobu. In to je v mestih, kjer je bilo prej o polnočjo še tako življenje kakor pri nas v Pragi na Prekopih (glavna ulica v Pragi) o poldnevu. Razume se seveda, da so tudi tukaj povsod rani tajni prostori, kjer se kakor pri nas za zaprtimi vrati kroka ob šampanjcu — steklenica za 60 mark — ob bosonogih plesih in ob kvartanju do zore, in kjer teče ljudska kri, prelita v zlato vojnega oduševanja, v polnih potokih. Toda splošni vtisk, ki ga napravi na vas vsa Prusija, je eden: To je gospodarsko pokopališče — povsod pobite, shušane prikazni, nema potrnost, pomanjkanje in lakota.

Predstavite si le tak Hamburg. Največje pristaniško mesto v Evropi, prekrasno mesto, polno neskončnih vrst najsvetlejših palač, mesto, v katerem je bil na naravnost čudežen način iz Labe zrajen eden največjih pristanov vsega sveta, po katerem so ponosno pluli mogočni parniki vseh oceanov — to mesto je že pet let popolnoma blokirano in svetovno pristanišče, kjer je bilo prej na tisoče jarbolov, jader, dimnikov, leži danes pust kakor polje mrtvih. Kadarkoli obišče hamburski trgovci pristanišče, se mu oko zasolzi in on prekočne vojne. Blekoda je povzročila Hamburgu škodo, ki sega v milijarde . . .

In pri tem se v Nemčiji še ne zavedajo povsod groze, ki se šele vali nadnje. Po mirovni pogodbi mora Nemčija izročiti vse svoje ladje čez 16.000 ton in polovico ladij čez 1000 ton, kar pomeni izgubo skoraj vse nekdanje tako veličastne nemške trgovske tonaže. V dokih hamburske luke se dogotavljajo največja ladja sveta. Večja kakor "Vaterland" in "Imperator", ladja, ki bi sprejela okrog petnaest tisoč potnikov in imela za strežo okrog 1400 uslužbencev. Tudi to ladjo mora Nemčija izročiti. Od dati mora tudi velik del svojih ladij na Reni, Labi, Odri in drugih vodnih cestah. Prekomorska paroplovba bo na ta način Nemčiji povsem odvzeta in odkazana bo le na najbližjo obrežno plovbo. Po sledice tega so očitne. Na tisoče ljudi beži že danes iz Nemčije in se seli v Južno Ameriko.

Pri tem bo Nemčija popolnoma razorožena. Danes ima še 400.000 mož pod orožjem. Po 1. marecu prihodnjega leta bo mogla imeti le 100.000 mož, to rei kar ni toliko, kolikor je treba za navadno policijsko službo. Nemčija je izgubila vse svoje kolonije, vso svojo prekomorsko trgovino, izgubila je Alza-

eijo in Loreno z njiju premogom in kovinami, izgubi Šlezvig, izgubi ogromen del vzhodne Prusije . . . vse to je katastrofa, kateri ni mnogo podobnih v zgodovini.

Kljub vsemu temu pa ne smemo gledati na Nemčijo kakor na kakšno razvalino ali brezlično gmoto, ki jo zviha malodušnost, polom in kaos. Nemčija je vse kaj drugega kakor Rusija. Povsod opazate, da se razvija iz stare Nemčije Hohenzollernov nova Nemčija dela, in lahko bi tudi rekli, Nemčija socialistična. Bolečine njenega rojstva so pač še neizrično težke. Morate si predstaviti, da so bili Hohenzollerni ogromni množini nemškega naroda v nekaj drugega kakor Habsburgovci nam. In razumeli boste, da vse v neštevilnih prestorih po vsej nemški republiki še povsem mirno slike Viljema II. in njegovih prednikov, kakor da se no zgodilo nič, da je vpliv nemških junckerjev in imperialistov še vedno velik, da sta Hindenburg in Ludendorff še vedno narodna junaki, in da se dela proti republikanizmu s socialnim demokratom Ebertom z najrafiniranejšimi sredstvi. Ko je Ebert pred štirinajstimi dnevi v Weimaru polagal prisego na ustavo, so razdajali po vsej Nemčiji njegovo sliko, kako izgleda nag v kopalni opravi — podoba, ki je bila nekje ukradena no indiskretnosti kakšnega prijatelja. Toda ta podoba je vendar dosegla svoj namen. Kljub vsem podobnim nizkotnim infamijam in monarhičnim mahinacijam pa vlada vendar v delavskih krogih v Nemčiji kakor skala trdno prepričanje, da je republika varna in da se Hohenzollerni in ostala serija serenissimov nikda več ne vrne.

Razmere med nemškim proletariatom samim so seveda še vedno skrajno žalostne. V Berlinu sta dve hiši, ki sta bili od topov in strojnih pušk največ poškodovani. To je Viljemov kraljevski grad na eni strani, in Ebertov "Vorwärts", poslopje socialno demokratičnega dnevnika na drugi strani. V Hamburgu vidite, da kaže svetovno znana mestna hiša od zgoraj do doli sledove streljanja, same bele pege, kakor je padała toča iz strojnih pušk. In okrog raokrog so zapreke iz žice kakor v zakopih. Enako so obdane z žičnimi ograjami tudi druge stavbe v Hamburgu. Tukaj so izbruhnili viharji meseca junija na podlagi govovice, da meša neki milijarski prekajalec razsekano meso podgan v klobase. Tega človeka so vjeli, vlekli po ulicah, nekolikokrat potopili v kanal, in naposled razstavili na glavnem trgu, kjer so ljudje pljuvali nanj. Kravalov so se udeležili neorganizirani elementi z ulice in prišlo je do bojev, v katerih je bilo 70 ljudi ubitih, 150 pa ranjenih. Po dveh dneh se je vrnil red in od tega časa je v Hamburgu popoln mir. Kakor stvari stojijo, je v Nemčiji pričakovati, da izbruhnejo v jeseni novi nemiri, ki pojdejo za diktaturo v Nemčiji, toda kdor vidi danes psihologijo Nemčije, lahko sedi z vso odločnostjo, da lahko izzovejo novo prelivanje krvi, da pa ne dosežejo cilja . . .

Povsod prihajamo vnovič in vnovič do prepričanja, da ni to, kar napolnjuje danes Nemčijo, nikakršen občutek potrnosti ali celo obupa, ampak povsod vam govori trdna, nezlomljiva vera, da se

bo Nemčija zopet dvignila iz sedanje strašne nesreče, da bo okrevala in našla samo sebe. Res je, da je povsod v Nemčiji opaziti delovno utrujenost in splošno padanje uspešnosti kakor pri nas. Vendar pa čutite, da je to le prehodno stanje in da bo nemara dosti kratko. V industriji in transportu, povsod gre počasi, toda zanesljivo naprej. Nekdanji sijaj vojaške suknje je popolnoma zbrisan. Na ulicah vidite sto ljudi v vojaški uniformi, ki so se razbežali za dnevnim delom. Tudi častnike vidite, ki se ne sramujejo vzeti kup časopisov v roke in jih prodajati javno na ulici. In to že nekaj pomeni v Prusiji.

Pri tem je treba konstatirati, da niso v vprašanju socializacije na Nemškem bistveno nič dalje kakor mi. Ali tudi to, kar se je tu storilo, je treba trezno premotriti. Zadnji čas je povzročila odprava napitnine tukaj gotovo razburjenje. Po vsej Prusiji se ne daje danes po gostilnah, hotelih, kavarnah nikakršna napojnina. Toda to je očitna prevara. Napitnina se sicer ne daje, ali zato vam napiše natakar v račun deset po dvajset odstokov vaše cehe kot dodatek, kar pomeni v resnici le ogromno podražitev vseh jedil in pijač. Ves ta dodatek pa dobi lastnik podjetja, ki profitira na ta način v nekaterih krajih na tisoče izrednega dobička, medtem ko odpravi natakaria z neznanтно mesečno plačo. Za tako odpravo napitnin, ki jo je organizacija natakarjev na Prškem odobrila, bi se pri nas pač zahvalili. Pod odpravo napitnin si predstavljamo vendar vse kaj drugega, kakor ogromne profite za podjetnike, pa fakično oškodovanje uslužbencev.

Kar v Nemčiji imponira, je njen red, točnost in hitrost v prometu. Vlaki odhajajo točno na sekundo in prihajajo popolnoma korektno ali pa le z neznanтно zamudo. V tem oziru se ne moremo nikakor meriti z Nemčijo. Na nemških vlakih tudi ne vidite ne enega razbitega okna; vse je čisto, urejeno in uglajeno, le naval na vlake je seveda prav tako velik kakor pri nas. Kar posebno preseneča v nemških velikih mestih, je njih tramvajška doprava. Ta je v resnici tudi danes sijajna. Lahko stanujete kjerkoli na periferiji mesta, in v najkrajšem času pridete udobno v središče mesta. V Berlinu smo se peljali za 35 fenigov tako daleč kakor iz Prage v Kladno ali v Češki Brod (ali kakor iz Ljubljane v Zidani Most ali v Trbiž). To se seveda ne more primerjati z razglašenim praškim tramvajem (še manj pa z ljubljanskim ali z zagrebškim, zlasti s prvim, ki že pred vojno ni bil vreden piškavega oreha, pa je sedaj, kakor nam pripovedujejo, le še nekoliko starejši in slabši). V Berlinu smo se za neko najno pot poslužili automobila. Plačali smo za daljavo kakor s Hradčan na Vinograde 7 mark. V Pragi bi to veljalo 100 kron. (V Ljubljani bi moral zahvaliti boga, če bi sploh dobil starega fiakarja s kakšnim hromim konjem).

Vsi smo odšli iz Nemčije s trdnim prepričanjem, da se ta velikan tudi po sedanjih strašnih katastrofi kmalu zopet povzdigne. Bili smo v berlinski zavarovalnici "Victoria". V tej centrani palači ne dela nič manj kakor štiri tisoč ljudi. Ta za-

varovalnica ima tudi oddelek, v katerem vodi v evidenci celih šest milijonov oseb. O vsaki teh oseb poda vsak trenotek lahko najtočnejšo informacijo. Šest milijonov — to je skoro vsa Češka. Predstavite si, koliko bi pri nas veljalo dela in krika, če naj bi se pri nas v državnem interesu uredila taka sijajna evidenca. V Nemčiji si uredi tako reč navadna zavarovalnica za svojo privatno rabo. In pri tem si predstavite, da dela taka zavarovalnica s tako intenzivnostjo, da ima v češki republici mnogo večjo zavarovalno produkcijo, kakor vse češke zavarovalnice skupaj.

To so znamenja, da vstane kmalu vsa Nemčija kot naš najbližji in največji sosed, in zato moramo biti na to za nas velikansko reč pripravljani. In v tej smeri moramo delati že danes, hitro in z največjo intenzivnostjo, da nas ne presenti ogromni nemški kolos v nobenem oziru. Naša poslaništva in naši konzulati v Nemčiji morajo biti kar najbolje urejeni. Do tega manjka danes še prav mnogo. Videli smo naše poslaništvo in naš konzulat v Berlinu, ali to je nevdržno stanje. Nobena druga država ni tukaj tako nedostojno opremljena kakor naša republika. Agenda je ogromna, ali delavcev je malo, in ti, kar jih je, se kmalu ne bodo imeli kam posaditi.

(Češkoslovaška republika je nova država, ki si mora vse na novo urediti. Jugoslavija ima vsaj nekatere prvine v tem, kar je imela prej Srbija. In vendar je videti, da jo bo Češka v teh rečeh kmalu prekosila. V Ameriki se vidi to povsem jasno. In medtem ko so na Češkem hvaležni za pošteno kritiko in za nasvete, se smatra v Jugoslaviji vse to večinoma za samo hudobnost).

Kar je v Nemčiji za nas najvažnejše, je seveda hamburško pristanišče. V Hamburgu je že poleg našega konzulata urejena trgovska pisarna češkoslovaške republike, ki skrbi za agende našega uvoza in izvoza. Družba je kupila laduico z motorjem in na ta način nam je bilo mogoče pregledati vse pristanišče. To je nekaj tako velikega in krasnega, da si ne napravimo v Pragi niti predstave o tem. Vse tržaško pristanišče je v primeri s hamburškim le neznan ten torso. To pristanišče je tudi veliko vprašanje bodočnosti naše republike. Labi s svojimi 770 kilometri pomeni za nas naikrajšo spojitve z morjem in Hamburg bo tudi naše naivžnejše in največje morskopristanišče. Tukaj nam bo odprazan posoben pomol, kjer bodo tudi obsežna skladišča za naše surovine in tovarne. Ko smo bili v Hamburgu, se je tam nakladalo ravno 20 000 ton našega sladkorja za Francijo. Videli smo tukaj tudi oceanško ladjo, ki je prva po svetovni vojni prišla v hamburško pristanišče. Bila je japonska ladja in slučaj je hotel, da je bilo na njej naloženo blago za našo republiko, za dvajset milijonov kopre. V Hamburgu si bomo morali ustanoviti posebno namenjavno družbo, nakupiti bomo morali potrebna ladja in urediti samostalno žrto za dovoz surovin iz Severne Amerike v Hamburg in od tod na Labi k nam. Kupiti bomo morali tudi zadostno število manjših bark



do 700 ton za ves naš notranji sistem vodnih potov. Vse te reči in še cela vrsta drugih naravnost silijo, da se rešijo, kljub temu da bodo s tem ne majhne težave, ker je malo ladij in se te, kar jih je prodajajo za nezasišane cene. Hamburg postane kmalu mravljinec svetovne trgovine in njegovo pristanišče bo prostor, kjer bodo vrvele neštete ladje. Nemčija bo pač iz prekomorske službe popolnoma izločena, ker bodo vse njene trgovske ladje vzete od zaveznških sil. Toda zavezniki sami bodo že skrbeli, da postane hamburško pristanišče to, kar je bilo pred vojno. To je stvar hladnega računa mednarodne trgovine. Ko smo bili v Hamburgu, so tukaj razkladali ameriško slanino. Bilo je je poldrug milijon kilogramov. Vsa ta množina je bila namenjena za enega samega naročnika: Za socialno demokratično prekajalsko družbo v Hamburgu, eno največjih na svetu. Po tem je mogoče presoditi, kakšne množine blaga se prevažajo danes iz Amerike v Nemčijo in kako ogromen trgovski promet se začinja tukaj uveljavljati.

Splošna naša sodba je ta: Nemčija je dobila v svetovni vojni strašne rane. Izgubila je na stotine svojih najboljših delavcev in neštete milijarde narodnega bogastva — toda Nemčija ni bila uničena. Tudi duševno izgleda vse drugače, kakor se nam je kazala pred vojno. Dinastije so tam za zasmeh kabaretov in pouličnih šantanov. Vse to in drugo dokazuje, da se Nemčija prav kmalu zdravi iz današnje letargije in bo s podeseterjeno silo gledala, da dobi zopet, kar je izgubila v vojni. Strmeli smo nad tem, kar je znala Nemčija storiti pred vojno, kmalu pa bomo videli, koliko bo znala nova republikanska Nemčija po vojni. Zato je naše razmerje napram Nemčiji in ureditev naših gospodarskih odnosov napram njej eden naših najvažnejših problemov naše republike, ki se mora rešiti z vso hladnostjo, s strokovnim znanjem in hitro. Toda rešen mora biti, da nam ne pojde čez glavo.

• • •

Češkoslovaška je kakor Avstrija, Ogrska ali Švica povsem kontinentalna država. Jugoslavija je dežela z velikim naravno ji pripadajočim obrežjem. Češkoslovaška ureja že danes svojo prekomorsko trgovino, medtem ko Jugoslovani še niti ne vedo, kaj nameravajo velesile z njimi. Čehoslovaki si urejajo svojo trgovsko mornarico — dežela brez morja! — Jugoslovani še ne vedo, kdaj in kje bodo dobili ladje, ki so bile njihove. Niti v sanjah nam ne pride na misel, da bi zavidali Čehoslovake. Ali ta priravnava nam kaže, kakó nenormalne in zmedene so danes reči v Evropi in kako neprirodno so se doslej reševale. Čehi, ki žive sredi kontinenta, računajo — povsem pravilno — katera je njih najbližja pot do morja. Jugoslovanom, ki imajo pristanišča na svojih tleh, svetuje Italija, da naj prevažajo blago iz Ljubliane preko Broda in Sarajeva v Dubrovnik, ali pa da naj se napravijo popolnoma odvisne od nje, če se hočejo posluževati pristanišča v Trstu ali na Reki. In velesilam, od katerih se je pričakovalo, da rešijo ta vprašanja, so nerazumljivi problemi, ki bi jih morali razumeti vsak otrok.

## UTRINKI.

V Italiji so dosegli socialisti pri volitvah izreden uspeh in pridejo najmanje trikrat tako močni kakor doslej v parlament. Kdor je opazoval razvoj v Italiji, ne more biti zelo presenečen od tega rezultata. Splošno je znano, da je bila Italija ves čas vojne na vulkanu in da je morala neprenehoma vzdržavati močne vojaške posadke v svojih mestih, ker je bila ves čas na pragu revolucije. Vse oficijelno jecljanje o velikih vojnih činih Italije je že zaradi tega, abotno, ker ni mogla Italija nikdar razviti vse svoje vojaške moči na bojišču, če ni hotela riskirati doma dogodkov, ki bi bili še vse bolj usodni kakor neuspeh na bojišču. Ko je bila vojna na italijanski fronti končana — ne s sijajno zmago italijanskega orožja, kakor pripovedujejo čudni italijanski historičarji, ampak z revolto avstrijskega, v prvi vrsti jugoslovanskega in češkega vojaštva, je vlada po vsej deželi improvizirala triumfe, živo spominjajoče na nekdanje triumfe rimskih cesarjev. To je na nepoučene ljudi v tujini lahko napravilo vtisk velike samozavesti, v resnici je bil to le poizkus odvrniti nezadovoljnost ljudstva in ga opojiti s šovinizmom. Da se to čim bolj potenceira, je oficijelna Italija nastopila z imperialističnimi ambicijami in provocirala nevarno jadransko vprašanje, misleča, da bo ljudstvo ob velikih nacionalističnih frazah pozabilo na prazen želodec in na staro italijansko bedo sploh.

Nekaj časa se je moglo misliti, da je s tem uspela. Toda kdor je imel odprte oči, je že tedaj dvomil o tem. Veliki krušni nemiri po nešteti italijanskih mestih, kjer je morala vlada trpeti, da so delavske zbornice prevzemale upravo v roke, so bile zelo zgovorna znamenja. Protesti socialistov proti aneksionistični politiki vlade so kazali, da ni ves narod v taboru aneksionistov, in sila teh protestov je oporekala trditvam vlade, da gre le za nekoliko nezadovoljnih elementov. Vmes je potem prišla velika humbergarija "pesnika" D'Annunzija. Po vsem, kar je sedaj znano, je komaj kaj drugega verjeti, kakor da je vlada ves čas dobro vedela, kaj se godi in da je tudi D'Annunzio natančno vedel, da igra vlada le komedijo pred zavezniki, če se dela, kakor da obsoja njegovo ekspedicijo. Vlada je na vsak način potrebovala kaj takega, kar bi odvrnilo narod od misli na bedo in ga "navdušilo" za druge "ideale", in prenapeti nacionalizem je na vsak način mislil profitirati od grobe operetne improvizacije.

Rezultat volitev je odgovor na te poizkuse in sicer zelo negativen. Ogromna pridobitev socialistov je spravila vlado v največjo zadrego in kar zabavno je opazovati, kako se Nitti in njegovi paidači zvičajo in izgovarjajo. Pri tem so tako nerodni, da še potenceirajo stvar, ki bi jo radi omislili. Praviho, da niso glasovi, ki so jih dobili socialisti, socialistični glasovi, ampak le izrazi nezadovoljnosti. Zdi se nam, da je to pravzaprav za vlado še bolj neugodno, kakor če bi priznala, da gre res za socialistične glasove.

ve. Nezadovoljneži gotovo niso opora vlade, in če so s čem nezadovoljni, je to vsekakor vlada in njena politika. Da glasujejo nezadovoljneži za tisto stranko, ki je vladi najbolj unasprotna, ne more biti tolažba za to vlado. Socialistična stranka je šla na volitve s programom in če se volilci ne bi strinjali z njenimi najbolj opozicionalnimi točkami, bi si bili poiskali kakšno drugo opozicionalno stranko. Ako so bili za socialiste oddani glasovi, ki se smejo označiti za socialistične, so vsaj kolikor toliko organizirani. Ako so pa le nezadovoljneži, ki so na najradikalnejši način hoteli izraziti svojo nezadovoljnost, mora vlada računati z možnostmi, ki segajo daleč preko parlamentarnega boja in ki postanejo za vlado lahko desetkrat bolj neprijetne, kakor organizirana socialistična opozicija. Nitti se torej tolaži na zelo neroden način in če verjame, kar govori, slepi le samega sebe.

Kako se razvijejo razmere v Italiji, pokaže morda bližnja bodočnost. Po časopisih je vse polno prerokovanj, katerih ne nameravamo pomnožiti s svojimi. Taka prerokovanja se po ceni, njih napaka je le ta, da izvirajo večinoma iz fantazije, na katero se resničnost nič kaj rada ne ozira. In ker ne delajo zgodovine preroki, je pametneje potrpeti pa počakati na to, kar se zgodi. Jasno pa je, da ne more tak volilni rezultat ostati brez posledic in morda se prikažejo prej kot bo vse črnilo prerokovanj suho.

Peter Kropotkin je poslal znanemu danskemu pisatelju Brandesu pismu, ki se lahko smatra za njegovo izjavo v ruskem vprašanju. Kropotkin nasprotuje intervenciji in priporoča kruh namesto orožja. V svojem pismu pravi: "Če gre zaveznikom res za to, da pomagajo Rusiji, bodo spoznali, da imajo drugod ogromno delo. Cela generacija se uničuje, medtem ko se nam odreka pravica kupovati od zapadne Evrope. Zakaj? Ali zato, da se vrnejo Romanovci?"

Kropotkin bi zaslužil, da bi zavezniki poslušali njegovo besede. Bil jim je prijazen tekom vojne in njegova moralna pomoč je v boju proti centralnim silam veliko zalegla. Ali zdi se, da so zavezniške vlade postale gluhe in slepe za vsako pametno besedo, kar se tiče Rusije in se zanašajo le na brutalno silo. Pri tem pa ne opazijo, da jih prav ta pot oddaljuje od vsakega cilja in vodi le absolutnemu kaosu nasproti.

Mirovna konferenca v Parizu še ni razpuščena. Včasih je zelo potrebno, da se človek spomni na to, kajti znamenja resničnega življenja že davno ne daje od sebe in težko je uganiti, čemu je pravzaprav sploh na svetu. Gospodje sede včasih okrog zelene mize in ugibajo, kako bi rešili nemogoča vprašanja, da bi se najedli vsi volkovi, a da bi vsaj nekatere koze ostale cele, po vsem svetu se pa skoraj nihče več ne zmeni za njihova posvetovanja in ugibanja. Mirovna konferenca je nekaj nastopala kot največja avtoriteta na vsem svetu. Diktatura boljševikov v Rusiji je komaj igrača v primeri z absolutno diktaturo, ki si jo je lastil pariški konventikel, danes pa je ta av-

toriteta tako pod ničlo, da se ji lahko roga vsak komediant, česar se poslužuje D'Annunzio v taki meri, kakor da ni sploh nikogar več pod nebom, ki bi mu mogel zastopiti pot. Oficielna Italija daje temu šarlatanu očitno potuho, mirovna konferenca, ki je dala Italiji mandat, da napravi "red", se pa daje vleči za nos in se vede, kakor da ne opaža komedije, ki se igra pred njenimi očmi.

Ali verjamejo v Parizu, da bi se bilo moglo zgoditi vse, kar se je zgodilo, brez znanja in odobrenja italijanske vlade? Ali je sploh kdo tako naiven, da bi smatrali vso italijanko mornarico za igračo v D'Annunziovih rokah, ki jo lahko sučejo po svoji volji, ne da bi imela italijanska vlada le najmanjši vpliv na njene manevre? Kako je mogoče, da ostane ta vlada še na krmilu, če je res tako slabotna? Če pa ni pre-slaba, da se vzdržuje na oblasti, kako more trpeti, da se igra operetni junak z njo, ne da bi storila le najmanjši korak proti njegovi samovolji? Vraka vlada hoče varovati svojo avtoriteto. Kdorkoli bi se v Italiji uprl vladni volji, bi občutil njeno pest. Reškemu uzurpatorju je ta vlada grozila, on se ni zmenil za njene ukaze, in vendar ne zna rimska vlada storiti niti enega uspešnega koraka proti njemu. Otrokom bi se lahko pripovedovale bajke, da je to vse tako, kakor govore oficijelne izjave, ljudem, ki vedo, da je dvakrat dva štiri, mora pa že davno biti jasno, da je vse to le prekanjena igra, pri kateri je D'Annunzio od vrega začetka vedel, da je rimska vlada njegova zaščitnica. Vloge med ministrstvom v Rimu in agentom na Reki so bile razdeljene in naposled nastaja še sum, da so na pariški konferenci sami vsaj nekateri gospodje, ki so imeli za kulisami svoj delež pri tej igri. Danes se more to pač le slutiti, prišel pa bo čas, ko bo tudi to jasno.

V Angliji se vodi močna agitacija za nacionalizacijo premoga in rudnin. Pred kratkim je bil v ta namen v Londonu velik shod, ki ga je sklical list "Daily Herald" in je kot glavni govornik nastopil tajnik premogarske organizacije Frank Hodges. V Londonu velja tona premoga 50 šilingov (12 dolarjev), in če se kupuje na drobno, kar dela seveda siromašnejše prebivalstvo, pride premog še dražje. Premogar dobi za tono dva šilinga in sixpence (60 centov). Poslušalci so bili presenečeni, ko so slišali te številke. A da so bili presenečeni, je pravzaprav največje presenečenje. Izza vseh agitacij in vsega pisanja o takih rečeh bi bilo pričakovati, da bi bila taka dejstva že davno splošno znana. Vidi se pa, da niso in da bo treba še ogromnega dela, preden bo ljudstvo vedelo toliko resnice, da bo moglo prav razumeti svoje prave interese. V Ameriki ni v tem oziru nič boljše kakor v Angliji, in v marsikaterem oziru pač še slabše.

Odkar je socialist Anton Kristan jugoslovanski minister za rude in šume, se je produkcija premoga pomnožila za petdeset odstotkov. Včasih so ljudje dejali, da so socialisti nesposobni za pozitivno delo.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska



podporna zveza

Ustanovljena dne 26. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 28th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blas Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Bishop, Pa. — Društvo Prvi Maj, št. 81, SDPZ., je na svoji zadnji seji sklenilo, naj se vse članstvo tega društva pozove na prihodnjo sejo potom glasila. Prihodnja seja goriimenovanega društva se vrši tretjo nedeljo v decembru ob 2. popoldne v Slov. nar. domu v Bishopu. Kdor se te seje ne udeleži, bo kaznovan v smislu društvenega sklepa. Ker so na dnevnem redu volitve za izvolitev odbora, je dolžnost članstva, da se udeleže te seje. Od udeležbe so izvzeti le bolniki in člani s potnimi listi. — Za odbor Andrew Benko.

Bridgeport, O.—Naznanjam članstvu društva Dobri Bratje, št. 38, SDPZ., naj se polnoštevilno udeleži seje dne 7. decembra od 2. popoldne. Na dnev-

nem redu bodo razne važne točke, med drugim tudi volitve odbora za leto 1920. — Od udeležbe so izvzeti le bolniki in oddaljeni člani. — Martin Koss, tajnik.

LISTU V PODPORO.

Frank Čemažar, Columbus, Kans .....	\$ .35
Frank Rataic, Forest City, Pa.....	.50
Frank Čopi, Virden, Ill. ....	.50
Prispevki štrajkarjev v Lawrence, Pa...	10.00
Chas. Pogorelec, Chisholm, Minn. ....	1.00
<hr/>	
Skupaj v tem izkazu .....	\$ 12.35
Zadnji izkaz .....	801.68
<hr/>	
Skupaj .....	\$814.03

II. IZKAZ PRISPEVKOV ZA SOCIALISTIČNI TISK V STAREM KRAJU.

Lawrence, Pa.: Lawrenški štrajkarji \$10.00.  
 W. Newton, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 32 — \$5; po \$1: A. Dtrin, J. Langerholz, J. Zorko; po 50c: J. Svetek, O. Tekauc, P. Škerjanc, J. Jardaš; po 25c: A. Turk, J. Lajovec, F. Zupane, A. Zmrzo, J. Kranc, J. Kobe, J. Juvan, A. Vehovec, J. Mlačnik, A. Witigai, J. Ferjan, M. Homer, J. Jakoš, M. Šandel, A. Simčič, A. Kokelj, A. Povirk, B. Vertačnik, M. Povirk, Š. Povirk, T. Lavrič, F. Kolkolj, Šuštar F. Ban; po 25c: B. Potočnik, J. Kreč; po 10c: J. Nakrst, F. Marela, A. Dražar — \$16.70.

Zadnji izkaz .....	\$17.90
V tem izkazu .....	\$26.70

Skupaj do 25. novembra ..\$44.60

Tajništvo J. S. Z.

Ustanovni konvenciji Labor party, ki zboruje te dni v Chicagi, se je odzvalo nad 1000 delegatov iz vseh 48 držav v Uniji. Konvencija bo zborovala od 8 do 10 dni. Najvažnejše njeno delo bo organiziranje permanentnih odborov in sprejetje načelne izjave ali platforme, na podlagi katere bo stranka vodila prihodnje leto svojo politično kampanjo.

Konvencijo je otvoril Max Hayes iz Clevelanda, nekdanji član socialistične stranke in eden prvoboriteljev delavskega gibanja v Ameriki na gospodarskem polju. V svojem otvoritvenem govoru je v ostrih besedah ožigosal postopanje sedanje vlade napram delavstvu in naglašal, da je čas za neodvisno politično akcijo ameriškega delavstva tukaj. Poleg splošnih delavskih razmer v Ameriki se je dotaknil tudi splošnih delavskih razmer v Evropi, zlasti v Rusiji, o kateri je dejal, da ji ameriško delavstvo pomaga v njeni težki situaciji s tem, če se tukajšnje delavstvo organizira za politično akcijo in na ta način prevzame v roke vse kolektivne družabne funkcije. —

O poteku konvencije in važnejših njenih zaključkih bomo poročali prihodnjič.

# Imena in naslovi uradnikov društev S. D. P. Z.

za leto 1919.

**Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa.**  
Predsednik: Fr. Dremelj, 453 Chestnut St., tajnik: Bl. Brezovšek, box 302; blagajnik: Martin Jager, box 302. Vsi v Conemaugh, Pa.  
Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani sv. Alojzija.

**"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa.**  
Predsednik: John Gračner, 546 Russell Ave.; tajnik: Joseph Budna, 420 Ohio St.; blagajnik: Anton Toman, R. D. 7, box 22. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Triglav.

**"Zavetnik", št. 3, Franklin Conemaugh, Pa.**  
Predsednik: Martin Zalar; tajnik: Louis Krašnja, box 218; blagajnik: Joseph Lovko, 37 Pine St. Vsi v Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

**"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa.**  
Predsednik: Jozef Meden, box 41; tajnik: George Jakopin, box 76; blagajnik: Matija Hrihar, box 1. Vsi v Lloydell, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.

**Nova Doba, št. 5, Ralplton, Pa.**  
Predsednik: Anton Budna, b. 272; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korosec, b. 205. Vsi v Ralplton, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

**"Zvesti Bratje", št. 6, Garrett, Pa.**  
Predsednik: Anton Istenič; tajnik in blagajnik: John Kralj, box 227. Vsi v Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

**"Jedinstvo", št. 7, Claridge, Pa.**  
Predsednik: Louis Tomazin; tajnik: Michael Baloh P. O. box 212; blagajnik: John Zagorec, box 324. — Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

**"Planinski Raj", št. 8, Dawson, N. Mex.**  
Predsednik: Ivan Krivec; tajnik: Frank Kosernik, box 701; blagajnik: Primož Ulčar, box 701. Vsi v Dawson, N. Mex. Seja vsako 3. nedeljo.

**"Zavedni štajerc", št. 9, Johnstown, Pa.**  
Predsednik: Karol Cerjak; tajnik: Stefan Debeljak, RFD 7, box 51 b; blagajnik: James Lorenzo, RFD, 7, box 55. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako tretjo nedeljo v Celloso, Pa.

**"Jasna Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.**  
Predsednik: Frank Jaurt; tajnik: Edward Zalocar, box 6. Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, b. 72. Brownfield, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Brauwick Hotel, Uniontown, Pa.

**"Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa.**  
Predsednik: Joseph Hrihar, b. 228; tajnik: Andrej Obreza, b. 155; blagajnik: Anton Ošaben b. 153. Vsi v Dunlo, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Izobraževalnega društva Vihar.

**"Danica", št. 12, Heilwood, Pa.**  
Predsednik: Frank Korelec, box 74; tajnik: Louis Kitt, box 85; blagajnik: Joseph Tomazin, box 35. — Vsi v Heilwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

**"Večernica", št. 13, Baggalev, Pa.**  
Predsednik: Joseph Skoda, box 27, Whitney, Pa.; tajnik: Jacob Povše, box 141, Hostetter, Pa.; blagajnik: Vincent Resnik, box 116, Whitney, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. popold. v društveni dvorani, Hostetter, Pa.

**"Slozni Bratje", št. 14, Orient, Pa.**  
Predsednik: Frank Gramc, box 206, Republic, Pa.; tajnik: Ivan Erjavec, box 62, 206 Orient, Pa.; blagajnik: Anton Crnolecar, b. 206, Republic Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v Republic, Pa.

**"Slovan", št. 15, Soppria, Colo.**  
Predsednik: Silvester Berantin, box 192, Soppria, Colo.; tajnik: Silvester Berantin; blagajnik: John Sedmak, b. 6, Boncabo, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri skraj v prostorih sobrata Ivan Kencilija, v Piedmont, Colo.

**"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa.**  
Predsednik: Frank Kristof, b. 24; tajnik: Felix Raspoznik, R. 1, Eddyville, Iowa; blagajnik: Anton Tomšič, R. 1, Albis, Iowa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča.

**"Zra", št. 17, Akron, Mich.**  
Predsednik: Joseph Znebel, box 24; tajnik: Joseph Volk, box 102; blagajnik: J. J. Sturm, box 102. Vsi v Akron, Mich. — Seja vsako prvo nedeljo.

**"Zdruzeni Bratje", št. 18, Braddock, Pa.**  
Predsednik: Frank Arhar, 417 Robison St., Braddock, Pa.; tajnik: Jacob Zalasniki,

843 Willow Way, Braddock, Pa.; blagajnik: Jernej Zagorec, box 142, East Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v litvinski dvorani, 818 Washington ave.

**"Nada", št. 20, Huntington, Arkansas.**  
Predsednik: Louis Krlhlikar, box 1; tajnik: Ivan Morse, box 32; blagajnik: Matija Ogrady, box 89. Vsi v Huntington, Arkansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v šolski dvorani.

**"Sokol", št. 21, West Mineral, Kansas.**  
Predsednik: Alojzij Kozlevčar, box 233; tajnik: Louis Zupančič, box 4; blagajnik: Ivan Kostelic, box 56. Vsi v Mineral, Kans. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Frank Speiser-jevi dvorani v E. Mineral, Kans.

**"Od beja do zmag", št. 22, La Salle, Ill.**  
Predsednik: Ignac Jordan, RFD, 24, b. 32a; tajnik: Ferdo Arzenšek, 1122 — 4th St.; blagajnik: Frank Volk, 302 — 8th St. Vsi La Salle, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1. uri popold. v Slov. Narod. Domu.

**"Slovenski Bratje", št. 23, Coketon, W. Va.**  
Predsednik: Ignac Ponikvar b. 32; Coketon, W. Va.; tajnik: Fr. Koelan, box 272; blagajnik: Anton Jelenc, b. 157. Vsi v Thomas, W. Va. Seja vsako zadnjo nedeljo za prihodnji mesec v D. C. & C. C. dvorani št. 255, Davis, W. Va.

**"Ilirija", št. 24, Isella, Pa.**  
Predsednik: Ivan Rorej, box 262; tajnik: Math. Zadavec, box 211; blagajnik: Michael Lončar box 257. Vsi v Iselin, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.

**"Delavec", št. 25, Rock Springs, Wyo.**  
Predsednik: Louis Taucher; tajnik: Mat. Leskovec, box 547; blagajnik: Mathew Ferič, 211 Sherman St. Vsi v Rock Springs, Wyo. — Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu.

**"Smarnica", št. 26, Export, Pa.**  
Predsednik: Nikolaj Medved b. 67; tajnik: Louis Zupančič, box 136; blagajnik: Nick Rocina, box 443. Vsi v Export, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Red Eagle dvorani.

**"Miroljub", št. 27, Diamondville, Wyo.**  
Predsednik: Math Brunskule, b. 85; tajnik: Vincenc Lumpert, b. 52; blagajnik: Jakob Petek, box 72. Vsi v Diamondville, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v Slovanskem domu v Diamondville, Wyo.

**"Jutranja Zarja", št. 29, Meadow Lands, Pa.**  
Predsednik: Josip Hrvatina, box 261; tajnik: Andrej Posega, box 275; blagajnik: Josip Bizjak, box 253. Vsi v Meadow Lands, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraž. Domu.

**"Trpin", št. 30, Breexy, Hill, Kans.**  
Predsednik: J. Homec R. F. D. 2, box 160, Mulberry, Kans.; tajnik: Martin Južnik, box 63, Freely Hill (Mulberry), Kans.; blagajnik: Josip Žibert, box 115, Breexy Hill Sta., Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo.

**"Dani se", št. 31, Roslyn, Wash.**  
Predsednik: Martin Smolnik, box 936; tajnik in blag.: Franc Horvat, b. 84. Vsi v Roslyn, Wash. — Seja vsako prvo soboto v mesecu pri bratu Fr. Horvat.

**"Zeleni vrt", št. 32, Palisades, Colo.**  
Predsednik: Anton Kladošnik, box 624; tajnik: Jakob Trojar, box 744; blagajnik: Jernej Benedik, box 782. Vsi v Palisades, Colo. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Jakob Trojar.

**"Slovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Arkansas.**  
Predsednik: Louis Grlic, box 86; tajnik: Jos. Sadar box 61; blagajnik: Frank Kline box 175. Vsi v Jenny Lind, Ark. — Seja prvo nedeljo ob 2. uri popoldne v društ. dvorani.

**"Edinstvo", št. 34, Yukon, Pa.**  
Predsednik: Frank Omeje, b. 195; tajnik: Anton Lavrič, box 8; blagajnik: Anton Golobič, box 92. Vsi v Yukon, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 10. uri dopol. v Yukon Society Hall št. 1.

**"Planinski Raj", št. 35, Lorain, Ohio.**  
Predsednik: Jakob Hlepčar, 1639 E. 31st St.; tajnik: Anton Miglič, 1712 E. 29th St.; blagajnik: Ivan Primožič, 1712 E. 31st St. Vsi v Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih g. Viranta 1700 Globe Av.

**"Zdržitelj", št. 36, South Fork, Pa.**  
Predsednik: Jakob Govekar, box 566; tajnik: Jacob Rupert, 112 Maple St.; blagajnik: Luka Koharič, 127 Maple St. Vsi v So. Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v dvorani Slov. Izobr. Doma.

**"Ljubljana", št. 37, Barberton, O.**  
Predsednik: Frank Smuk, 527 Van St.; tajnik: Frank Zupec, 164 Huston St.; blagajnik: John Zupce, 164 Huston St. Vsi v Barberton, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popol. na 1109 N. 4th St.

**"Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio.**  
Predsednik: Viktor Salar, RFD. 2, b. 26; tajnik: Martin Kos RFD. 2, box F.; blagajnik: Franc Wočko, box 462. Vsi v Bridgeport, Ohio. Seja vsako prvo nedeljo ob 8. uri dopoldne v društveni dvorani, Baydsville, Ohio.

**"Prva Zvezda", št. 39, Darragh, Pa.**  
Predsednik: Ivan Rušich, Darragh, Pa.; tajnik: Ivan Bahor, box 116, Darragh, Pa.; blagajnik: Ignac Zaločnik, L. Box 8, Arona, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold.

**"Orel", št. 40, West Newton, Pa.**  
Predsednik: Andrej Povirk, box 27; tajnik: Andrej Ogrin, R. F. D. 2, b. 131b; blagajnik: Jozef Zorko, R. F. D. 2, box 113. Vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec v Slov. Domu.

**"Slovenski Bratje", št. 41, Cleveland, O.**  
Predsednik: Gabriel Rus, 3698 — 78. St.; tajnik: Fr. Alešnik, 8109 Marble Ave.; blagajnik: Jakob Volčanšek, 3564 E. 82nd St. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

**"Mladi Slovenec", št. 42, Oglesby, Ill.**  
Predsednik: Jozef Stok, box 19; tajnik: Hubert Dujar, box 297; blagajnik: Frank Peterlin, box 4. Vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Mihael Preskar.

**"Sava", št. 43, Portage, Pa.**  
Predsednik: Frank Zaman, R. F. D. 1, box 8; tajnik: Joseph Bozich, R. R. D. 1, box 77; blagajnik: George Raspoznik, R. F. D. 1, box 77. Vsi v Portage, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo.

**"Prešern", št. 44, Cliff Mine, Pa.**  
Predsednik: Alojzij Vidmar, box 57; tajnik: Frank Pivk, box 15; blagajnik: Ferdinand Fregel, box 17. Vsi v Cliff Mine, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. v Owia dvorani.

**"Mirni Dom", št. 45, Johnstown, Pa.**  
Predsednik: Frank Slabe, 287 Cooper Ave.; tajnik: Gregor Hrečak, 407 Eight ave.; blagajnik: Jos. Rovani, 103 Birch Ave. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metodaa.

**"Zveza", št. 46, Alix, Arkansas.**  
Predsednik: John Kranjc, RFD. b. 110; tajnik: Mat. Znidarski, R. F. D., box 79; blagajnik: Jurij Kokal, R. F. D., box 75. Vsi v Altus, Ark. — Seja vsako drugo nedeljo.

**"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa.**  
Predsednik: Karol Razboršek, b. 52; tajnik: Dominik Feltrin, box 167; blagajnik: John Vidmar, b. 75. Vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugi nedeljo.

**"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill.**  
Predsednik: Ivan Ojster, 627 Aurora Av.; tajnik: John Boškovič, 613 Aurora Ave.; blagajnik: Jernej Verbič, 635 Aurora Ave. Vsi v Aurora, Ill. — Seja vsak drugi četrtek ob 8. uri zvečer v dvorani na Hauke Av.

**"Proletarec", št. 50, Franklin, Kans.**  
Predsednik: Anton Seljak, box 56; tajnik: Gasper Leskovitz, box 289; blagajnik: Frank Leskovitz, box 44. Vsi v Franklin, Kans. Seja vsako prvo nedeljo.

**"Delavec", št. 51, Cleveland, O.**  
Predsednik: Frank Budič, 1163 E. 58. St.; tajnik: Ivan Zaletel, 1009 E. 66. St.; blagajnik: John Prostor, 6120 St. Clair Av. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v Slov. Nar. Domu St. Clair ave.

**"Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill.**  
Predsednik: Pavel Košir, 1403 State St.; tajnik: Franc Keršič, 1317 Market St.; blagajnik: Franc Prebil, 1142 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keršič.

**"Slovenski bratje", št. 53, Fairpoint, Ohio.**  
Predsednik: M. Simič, box 105; tajnik: John Lekšan, box 105; blagajnik: Franc Koss, box 105. Vsi v Fairpoint, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu J. Lekšan.

**"Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa.**  
Predsednik: Martin Jerob, box 92; tajnik in blagajnik: Andrej Jerob, box 92. Vsi v Crabtree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andr. Jerob.

**"Zdruzeni Slovani", št. 56, Pittsburgh, Pa.**  
Predsednik Vincenc Arh 1, Ruckenzach St.; NS.; tajnik: Joseph Dekleva, 5438 Dresden Alley; blagajnik: Anton Fabec 5710 Dawson Alley. Vsi Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

**"Caven", št. 57, Wooster, Ohio.**  
Predsednik: Martin Cermel; tajnik: Ciril Stibil; blagajnik: Frank Cermel. Vsi box 259, Wooster, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelja.



ford Ave., Mnt. Vsi v Detroit, Mich. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Victoria Hall, 424 Perry Ave. E.

"Sloga", šte. 114, Blockton, Ala.  
Predsednik: Joseph Resnik, Blockton, Ala.; tajnik: J. Kulovitz, W. Blockton, Ala.; blagajnik: John Kestnar, Hargrove, Ala. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobr. J. Kulovitz.

"Svoboda", št. 116, Willock, Pa.  
Predsednik: Ivan Fatur, box 85; tajnik: Anton Sotler, box 212; blagajnik: Anton Vehovec, box 28. Vsi v Willock, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v dvorani Willock Social Ass'n.

"Za združenje", šte. 117, Broughton, Pa.  
Predsednik: Mihael Mali, box 155; tajnik: Andrej Karšnik, b. 181; blagajnik: Ivan Gitnik, box 186. Vsi v Broughton, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Sv. Barbara", št. 118, Fleming, Kans.  
Predsednik: Joseph Gerant, RR 2, box 129; Pittsburgh, Kans.; tajnik: Anton Skubic, RR 2, box 64, Pittsburgh, Kans.; blagajnik: Fr. Linc, RR 2, Cherokee, Kans. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Fr. Špeharjevi dvorani.

"Svoboda", št. 119, Jack's Ville, Kans.  
Predsednik: Jakob Baloh, RFD. No. 8, box 88; tajnik: Jak Selak, RFD. No. 8, box 92.; blag. Mra. Josie Selak, RFD. 8, b. 92. — Vsi v Pittsburg, Kans.

"Slovenski Bratje", št. 120, Gilbert, Minn.  
Predsednik: Frank Podriaj, box 94, Gilbert, Minn.; tajnik: Frank Press, box 627, Gilbert, Minn.; blagajnik: Jerney Macek, box 133, McKinley, Minn. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu.

"Združeni Slovenci", št. 121, Little Falls, N. Y.  
Predsednik: Frank Borštnar; tajnik: Fr. Malevasi, box 327; blagajnik: Jos. Lester, 95 Morland St. si v Little Falls, N. Y. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Jugoslavija", št. 122, Imperial, Pa.  
Predsednik: Joseph Ule, box 91; tajnik: Anton Tauselj, box 62; blagajnik: Jakob Dolinar, box 226. Vsi v Imperial, Pa. — Seja vsako 3. ned. ob 10. uri dop. v Slov. Domu.

"Lincoln", št. 123, Springfield, Ill.  
Predsednik: John Goršek, 414 W. Hay St.; tajnik: Josef F. Kren, 1900 E. Stuart St.; blagajnik: Anton Kužnik, 1201 So. 19th St. Vsi v Springfield, Ill. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zlata Zarja", št. 124, Primero, Colo.  
Predsednik: Ivan Tomšič, box 461; tajnik: Luka Lipoid, box 320; blagajnik: Luka Bergant, box 411. Vsi v Primero, Colo.

"Rožna Dolina", šte. 125, Burdine, Pa.  
Predsednik: Jernej Hafner, box 66, Burdine, Pa.; tajnik: Vincenc Vidmar, box 61M, Prento, Pa.; blagajnik: Ignac Krek, box 67, Presto, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Sv. Barbara", št. 126, Cleveland, Ohio.  
Predsednik: John Zaman; tajnik: Matevž Petelinar, 697 E. 167th St.; blagajnik: Martin Smrke, 14606 Darvin ave. Vsi v Cleveland, Ohio.

"Slovenski Bratje", št. 127, Irwin, Pa.  
Predsednik: Mihael Podboršek, RFD 2, box 126; tajnik: Matija Bzrenik, RFD, box 132; blagajnik: Matevž Bzrenik, RFD 2, box 132. Vsi v Irwin, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski Bratje", št. 128, Indianapolis, Ind.  
Predsednik: Matevž Milharčič, 720 N. Warmen Ave.; tajnik: Matija Jakše, 710 Holmes Ave.; blagajnik: Frank Donas, 2635 W. Walnut St. Vsi v Indianapolis, Ind. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v S. N. Domu.

"Sv. Barbara", št. 130, Eveleth, Minn.  
Predsednik: Jakob Ahtan, 305 Fayal Road; tajnik: Ant. Frits, 112 Grand Ave.; blagajnik: Jos. Indihar, 214 Monroe St. Vsi v Eveleth, Minn.

"Sv. Barbara", št. 131, Calumet, Mich.  
Predsednik: John Taaten; tajnik: Joseph Weiss, 26 — 5th St. (Tamarack); blagajnik: Joseph Šrebrnjak, 511 — 5th St. Vsi v Calumet, Mich.

"Prvi Maj", št. 132, New Alexandria, Pa.  
Predsednik: Fr. Medvešek; tajnik: Joseph Zuraj; blagajnik: Ivan Galle. Vsi v New Alexandria, Pa., RFD. 1, box 161.

"Zarja Svobode", št. 133, Leadville, Colo.  
Predsednik: Ivan Stubler; tajnik: Mark Popovič; blagajnik: Frank Fertuna. Vsi v Leadville, Colo., box 389. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Slovenec", šte. 134, Vandling, Pa.  
Predsednik: Lovrene Cestnik, box 15; tajnik: John Škrbec, box 217; blagajnik: Joseph Jerin, box 88. — Vsi v Vandling, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slavček", št. 135, Oak View, Colo.  
Predsednik: Frank Pajk, box 34; tajnik in blagajnik: Alojzij Zupan, box 34. Vsi v Oak View, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Ojsterca", št. 136, Dietz, Wyo.  
Predsednik: John Puvšnar; tajnik: Ivan Pečovnik; blagajnik: Fr. Voler. Vsi box 62, Dietz, Wyo.

"Sava", št. 138, Somerset, Colo.  
Predsednik: Josip Kral, box 42; tajnik: Alojzij Zumeck, box 157; blagajnik: Mihael Nernelj, box 184. Vsi v Somerset, Colo.

"Združeni Sobratje", št. 139, Universal, Pa.  
Predsednik: Ivan Demšar, box 204; tajnik: Pavel Kokal, box 172; blagajnik: Ivan Jereb, box 128. Vsi v Universal, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Slovenski Bratje", št. 140, Pineville, Minn.  
Predsednik: Valentin Bezek, box 21; tajnik: August Filipčič, box 57; blagajnik: Frank Bezek, box 31. Vsi v Pineville, Minn. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Priatelj delavcev", šte. 141, Sublet, Wyo.  
Predsednik: Joseph Rakun, box 85; tajnik: Fr. Kumprej, box 146; blagajnik: Fr. Cerez, box 124. — Vsi v Sublet, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. v Fr. Cirez dvorani.

"Zapadni Vrt", št. 142, Winter Quarters, Utah.  
Predsednik: Vincenc Raunikan, box 35; tajnik: Vincenc Ravnikar, box 192; blagajnik: Leo Kosa, box 116. Vsi Scofield, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zvon", št. 143, Dodson, Md.  
Predsednik: Gasper Perenič, b. 7; tajnik: Max Selak, box 45; blagajnik: Fr. Klumenc, box 23. — Vsi v Dodson, Md. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovensko-Hrvatski Bratje", št. 144, Grayland, Pa.  
Predsednik: Franc Petan; tajnik: Jacob Zupančič, box 59, Masontown, Pa.; blagajnik: Joseph Šarac, box 42, Mount Sterling, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v stari šoli.

"Sv. Barbara", št. 145, Joliet, Ill.  
Predsednik: Alojzij Wuse, 200 Jackson St.; tajnik: Alojzij Martinčič, 1410 Center St.; blagajnik: Ivan Zaletel, 1503 N. Hickory St. si v Joliet, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v stari šoli.

"Sobratje naprej", št. 146, Penns. Sta., Pa.  
Predsednik: Simon Grošel, box 123, Penn Sta., Pa.; tajnik: Frank Demšar, box 263, Manor, Pa.; blagajnik: Frank Pittner, box 104, Penn Sta., Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski bratje", št. 147, Frontenac, Kans.  
Predsednik: Ivan Tratar, box 97; tajnik: Andrej Ursič, box 309; blagajnik: Karol Blášek, box 267. — Vsi v Frontenac, Kans. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Narodna Zmaga", št. 148, Cuddy, Pa.  
Predsednik: Matevž Kos, box 27; tajnik: Matija Galličič, box 207; blagajnik: Lovren: Bašel, box 131. Vsi v Cuddy, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. pri sobratu L. Bašel.

"Sloga", št. 149, East Palestine, Ohio.  
Predsednik: Jakob Istenič, 436 E. Martin St.; tajnik: John Božič, P. O. box 152; blagajnik: Anton Cop, 419 Clark St. Vsi v East Palestine, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne.

"Slovan", št. 150, Slovan, Pa.  
Predsednik: Mih. Klenovšek, box 169, Atlasburg, Pa.; tajnik in blagajnik: John Pirh, box 77, Slovan, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne.

"Postojnaka Jama", št. 151, Dalagua, Colo.  
Predsednik: John Lipce, box 76; tajnik: Andrej Milavec, box 68; blagajnik: Anton Fatur, box 22. Vsi v Dalagua, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall.

"Napredni Radnici", šte. 152, Johnstown, Pa.  
Predsednik: Ant. Horvat; tajnik: Viktor Horvat, 628 Maple Ave.; blagajnik: Vincenc Jasič, 712 Maple ave. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Rudeči Prapor", šte. 153, Southview, Pa.  
Predsednik: Anton Struna, box 12; tajnik in blagajnik: Anton Rupnik, box 55; Vsi v Southview, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu ob 1. uri popoldne v Slov. Nar. Domu.

"Jugoslavija", št. 154, Sugarite, N. Mex.  
Preds.: John Kopriva, b. 148; tajnik: Fr. Lukančič, 740 S. First St.; blagajnik: Anton Podboj, box 8, v Sugarite, N. Mex.  
"Jugoslavija", šte. 155, Klein, Mont.  
Predsednik: Jakob Petek, box 40; tajnik:

Jurij Fink, box 40; blagajnik: Jurij Secora, box 40. Vsi v Klein, Mont. — Seja vsako drugo ned. v mes. v Union Hall.

Opomba: Tajnike družtev, ki najdejo kakšno pomoto, istotako tistih, katerih društvo poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se neustrezni v imeniku ki izide prihodnje, popravi.

S. sobratskim pozdravom

Blaž Novak, tajnik S. D. P. Z.

Vlade in ljudstvo morajo od dne do dne bolj uvidevati, da je narodna enota ona skala, na katero se mora postaviti stavbo narodovega blagostanja, njegove časti in moči, njegove sedanje varnosti, eksistence in bodoče veličine.

V položaju narodov pa vlada točasno neskončna raznovrstnost; med njimi so orjaki in pritlikavci, normalna telesa in pohabljeni, civilizirani, na pol civilizirani in barbarski. Vsem pa je dala narava nagon — kakor posameznikom, da se ohranijo, da streme po izpopolnitvi. Naloga politike je, da civilizira barbarske narode, da napravi male in slabotne velike in močne, da jim pred vsem zagotovi življenje in nadaljni obstoj. Naloga narodnega gospodarstva je, da vzgoji narod ekonomsko in da ga pripravlja za vstop v bodočo univerzalno družbo. — List.

Kulturni in gospodarski napredek človeštva temelji na znanju. Brez znanja ni napredka. Proletarijat se osvobuje suženjskih spon polagoma in v toliko meri, v kolikor napreduje v znanju. Slovenski delavci, čitajte Proletarca in socialistične knjige in brošure, kajti s tem pomagate sebi in splošnosti do reorganiziranja družbe na temelju pravičnosti.

## Anton Linhart in sin Pogrebni zavod in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebni zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,  
MORTON PARK, ILL.  
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,  
CHICAGO, ILL.  
Telephone Canal 915

**FOND ZA OSVOBODITEV POLITIČNIH JETNI-  
KOV AMERICAN FREEDOM LIGE.**

Virdeu, Ill.: SSPZ društvo št. 44 — \$2.00.  
Johnston City, Ill.: SSPZ društvo št. 67 — \$4.00.  
Ringo, Kans.: John Kranjc — 25c.  
Bishop, Pa.: John Trpán 50c, J. Henigman 25c. — 75c.  
Chicago, Ill.: Društvo Slavija št. 1 SNPJ — \$5.00.  
Luzerne, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 218 — \$2.00.  
Export, Pa.: Društ. Roža naprednosti št. 320 SNPJ — \$2.50.

Gilbert, Minn.: Člani dr. 182 SNPJ po \$1.00: John Križmanich, Jak. Markovitch, John Francelj; po 50c: Ant. Huch, St. Iliarich, A. Devich, L. Šetina, M. Debelak, J. Borich, M. Krampotich, J. Katalenich, John Katalenich; po 25c: Jak. Markun, J. Korošec, F. Press, J. Prajer, P. Prijatelj, F. Matjašič. — \$9.00.

Moon Run, Pa.: Člani društ. št. 88 SNPJ po 50c: Fr. Maček, L. Butja; po 30c: M. Intihar; po 25c: J. Kokolj, J. Urankar, F. Lazar, A. Slovek, N. Jager, M. Škriner, J. Knez, J. Falot, F. Kozlevčar, S. Arh. M. Kozenko, J. Žefran; po 20c: F. Rodmilšak, M. Klopčič; po 15c: M. Florjančič, F. Ambrožič, J. Kolenc, J. Ambrožič; po 10c: G. Oswald, M. Skvarča, J. Hribar, J. Dolenc, M. Kozenko, J. Knez, J. Kunc, B. Bogataj. — \$6.10.

Nokomis, Ill.: Društ. Nokomski Slovenci št. 209 SNPJ — \$2.00.

Sheboygan, Wis.: Člani društ. SSPZ po 50c: J. Sebanc, F. Horžen; po 25c: Fr. Fale, J. Leban, L. Udovich, J. Počotnik, L. Sklander in J. Prime. — \$2.50.

Breezy Hill, Kans.: Društvo št. 48 SSPZ — \$2.50.

Power Point, O.: Člani dr. Cvetlica iz Planine št. 385 SNPJ — po \$1.: Math Tušek, po 50c: John Poženel; po 25c: J. Bergant, B. Stepanovich, St. Čuk, K. Bogataj, J. Bajec in A. Zaplota. — \$3.00.

W. Frankfort, Ill.: Društ. Brájljin št. 313 SNPJ — \$5.00.

Chicago, Ill.: Člani društ. Frančiško Ferrer št. 131 — po \$1.: Fr. Šaus; po 50c: Louis Zavertnik, F. Godina, F. Petrich, F. Zavertnik, Ferd. Šašel, Ant. Putz; po 25c: P. Berger. — \$4.25.

Round-up, Mont. Camp št. 3: Člani Živila Ilirija št. 114 SNPJ \$2; po \$1.: M. Plut, F. Zobeč, F. Trusnik, J. Lu-

suik, Geo. Stifanc, Pet. Stifanc, Andy Bede; po 50c: M. Kučan, J. Ružič, F. Baloch, T. Paulin in Barbara Bede; po 30c: J. Oremovich, Mary Pirc; po 25c: A. Gušič, F. Gruden; po 15c: V. Zauculich. — \$12.40. (10c pošt.)

Van Voorhis, Pa.: Člani dr. SNPJ po \$1.: J. Hadalin, T. Padovich, J. Nareela; po 50c: J. Kovatch, L. Oberč, A. Turkovič, M. Matko; po 25c: L. Kuzovina, L. Stepanka, J. Stepanka, M. Petrosky. — \$5.55.

Detroit, Mich.: Člani dr. Savinska Dolina št. 123 SSPZ — \$2; po \$1.: J. Falle, J. Brenčič; po 50c: A. Pfeifer, F. Strmšek, J. Aubel; po 25c: J. Klančnik, Mary Klančnik, J. Hren, F. Vončina, G. Derezič, T. Lovrekovich, J. Sekula. — \$7.25.

Cleveland, O.: Člani društ. Vodnikov Venec št. 147 SNPJ po \$1.: L. Eršte, A. Petan, J. Filipič; po 50c: J. Godjavec, J. Stritof, I. Jeraj, M. Laufar, T. Podbevšek, F. Grum, F. Mramor; po 25c: J. Stopar, E. Gorshe. — \$7.00.

Cleveland, O.: Člani društva "Naprej" št. 5 SNPJ. — po \$1.: Fr. Černe; po 50c: J. Košak, F. Somrak, A. Turk, J. Sever, M. Polancec, V. Jurman, M. Bizjak, L. Kožuh; po 30c: L. Bakovec, S. Vuga; po 25c: B. Bartelj, A. R. Bogataj, J. Bokovec, S. Sterle, L. Medvedšček, F. Žiberna, A. Zgone, F. Krac, J. Jaklič, A. Valenčič, A. Virant, A. Levstek, J. Požar, L. Hafner, J. Markovič, J. Kremžar, A. Povše, A. Kržišnik, A. Zupančič, F. Videmšek, F. Oglar, J. Turk, J. Pintarič, J. Eržen, F. Brkovec, A. Rožar, A. Golob, J. Perše, J. Ipavec; po 15c: J. Mlakar, J. Požun; po 10c: J. Smrke, J. Brađač, A. Zadnik, A. Jerše, M. Romich, Joe Mlakar, J. Marinko, A. Golich, J. Makša, J. Smerkl, J. Filipič, F. Bakavec, F. Pirh. — \$15.00.

Izkaz 10. novembra . . . . . \$425.63

V tem izkazu . . . . . 98.05

Skupaj do 25. novembra . . . . . \$523.68

Tajništvo J. S. Z.

Kako se je socialistična stranka v Sloveniji razvila, je približno mogoče presciniti po dejstvu, da se tiska "Naprej" v 8000, tednik "Delavec" pa v 25.000 izvodih, kljub temu, da ne morejo ti listi v okupirano ozemlje. Ogromen je tudi razvoj strokovnih organizacij in konsumnih društev.

## Ameriški družinski koledar za leto 1920

sedaj razpošiljamo. — Koledar je trdo vezan, obsega 196 strani in stane 65c. Klubom in društvom damo pri večjih naročilih znaten popust. Priporočamo, naj se rojaki po naselbinah med seboj dogovore in naroče po več koledarjev skupaj, da nam tako pomagajo znižati pošiljalne stroške; vezba, tisk in tiskarske potrebsčine so letos mnogo dražje kot prejšnja leta, toda kljub temu smo določili koledarju najnižjo ceno, ki je v danih razmerah mogoča.

NIKJER ne dobite za tako majhen denar knjige s tako izbranim gradivom in ilustracijami ter trdo vezano, kakor je Ameriški družinski koledar.

SEDAJ, ko so tu dolgi zimski večeri in imate več časa za čitanje, vam priporočamo v naročitev tudi letošnji letnik Ameriškega družinskega koledarja (1919), katerega imamo še nekaj v zalogi. Stane 50c. **Naročila sprejema**

# PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL.

Severova zdravila vzdržujejo  
zdravje v družinah.

## Dober liniment.

Menda ni potreba naglašati posebej in tolmačiti kako priporočljivo je imeti na roki steklenico dobrega linimenta za zunanjo uporabo v slučaju hitre potrebe — in tukaj ni nobenega boljšega za te reči kakor

## Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko olje), ki je znano kot jak sovražnik proti vsem lokalnim trganjem in bolečinam. Priporočljivo je za revmatizem, lumbago, sejatiko, proti oteklinam, bolečinam v križu ali otrpljenju udov in mišičevja. Na prodaj v vseh lekarnah. Gene 30c in 2c davka ali 60c in 3c davka.

W. F. SEVERA CO.  
CEDAR RAPIDS, IOWA

## John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,  
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.



Ako kdo želi prevzeti zastopstvo Proletarca za nabiranje naročnikov in oglasov, naj piše upravnistvu za potrebne listine in informacije. Če imate v sebi zmožnosti agitatorja, ne odlašajte, nego pričnite z delom za list in organizacijo takoj.

## SLOVENC

pristopajte k

### SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTA

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave Chicago, Ill.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v Illirija dvorani", 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,  
495 Park Str.

## Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim stari rokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na

## Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

## Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,  
Srbije,  
Dalmacije,  
in  
druge dele  
Jugoslavije.



Vse denarne pošiljatve garantiramo.

## American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,  
CHICAGO, ILL.

J. F. Štepinca, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.